

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winstgevend doel

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 500 F per jaar

Postcheckrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Mr. René VICTOR, Justitiestraat, 21, Antwerpen

Wettelijke bepalingen betreffende het taalgebruik in het bedrijfsleven

De wet op het gebruik der talen in bestuurszaken van 2 augustus 1963 is verschenen in het Staatsblad van 22 augustus en is van kracht geworden op 1 september j.l. (1). Zij bevat belangrijke bepalingen nopens het taalgebruik in het bedrijfsleven en haar toepassing geeft reeds aanleiding tot betwistingen. Wij beperken ons onderzoek tot de artikelen die het taalgebruik door de private bedrijven zelf regelen en tot deze die de betrekkingen regelen van de openbare diensten met particulieren en met private bedrijven.

Sinds verscheidene jaren werd van diverse zijden aangedrongen op een reglementering van het taalgebruik in het bedrijfsleven. De wet van 20 september 1948 verleent aan de ondernemingsraden een zekere bevoegdheid in taalaangelegenheden: de ondernemingsraad heeft tot taak (art. 15, lit. i) alle maatregelen te onderzoeken die geschikt zijn om de ontwikkeling van de geest van samenwerking tussen het ondernemingshoofd en zijn personeel te bevorderen o.a. door het gebruik der taal van de streek voor de inwendige betrekkingen der onderneming. Hierdoor wordt o.m. verstaan de mededelingen (kwartaalinlichtingen omtrent produktiviteit, verslagen en bescheiden over de bedrijfsinkomsten), de boekhouding, de dienstorders, de briefwisseling met de Belgische openbare besturen (2).

In het nationaal akkoord van 16 juli 1948 betreffende de opdracht van de ondernemingsraad werd het streektaalprincipe erkend. Dit akkoord werd ondertekend door de vertegenwoordigers van het Verbond der Belgische Nijverheid, van het Verbond der niet-industriële ondernemingen en van de vakverenigingen.

Het centrum Harmel heeft in 1953 volgende motie aangenomen: « Voor alle interne geschriften past het dat de bedrijven in Vlaanderen gevestigd het Nederlands zouden gebruiken; voor de briefwisseling met de openbare besturen in Vlaanderen of in Brussel gevestigd, past het dat de bedrijven uit Vlaanderen zich van het Nederlands bedienen. In de mate van het mogelijke zouden Vlaamse bedrijven naar bestemmingen in Vlaanderen gevestigd alleen in het Nederlands moeten schrijven ».

In 1949 werd in de Senaat een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van de taalwet van 28 juni 1932,

wetsvoorstel dat in 1955 werd hernomen. Het jongste voorstel is dit van Mr. F. Van der Elst dat werd neergelegd op 13 maart 1962. Geen van deze drie wetsvoorstellen werd ooit in behandeling genomen.

Een belangrijke moeilijkheid voor het reglementeren van het taalgebruik voor private bedrijven is van grondwettelijke aard. Artikel 23 bepaalt immers dat het gebruik der talen in België vrij is en dat het slechts bij de wet kan geregeld worden voor de handelingen der openbare overheid en voor gerechtszaken. Voor een nadere studie van dit probleem verwijzen wij naar de voorbereidende werken (3).

A. Bedrijven.

De belangrijkste bepaling van de wet van 2 augustus 1963 op dit gebied is art. 41:

§ 1. « Voor de akten en bescheiden die voorgeschreven zijn bij de wetten en reglementen en voor die welke bestemd zijn voor hun personeel, gebruiken de private nijverheids-, handels- of financiebedrijven de taal van het gebied waar hun exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetels gevestigd zijn.

In Brussel-Hoofdstad stellen de bedrijven die bescheiden in het Nederlands wanneer zij bestemd zijn voor het Nederlandssprekend personeel en in het Frans wanneer zij bestemd zijn voor het Franssprekend personeel.

§ 2. Onverminderd de hun bij § 1 opgelegde verplichtingen mogen dezelfde bedrijven bij de berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren bestemd voor het personeel, een vertaling voegen in een of meer talen zo de samenstelling van dat personeel zulks rechtvaardigt. »

Deze tekst is zeer algemeen. Het eerste lid van § 1 vergt verder onderzoek:

1. Onderworpen aan de verplichting zijn de *private nijverheids-, handels- en financiebedrijven*. In de oorspronkelijke tekst van het ontwerp werd de verplichting slechts opgelegd voor de bedrijven met minstens tien personeelsleden. Na tussenkomst bij de Eerste Minister o.m. door het Vlaams Economisch Verbond en de Economische Raad voor Vlaanderen, werd ingezien dat dit onderscheid niet verantwoord was en de verplichting algemeen gemaakt.

De wet voorziet niet dat de private bedrijven een rechtspersoon moeten uitmaken, zodat ook individuele handelaren er onder vallen.

De verslaggever van het ontwerp in de Senaat, de Heer de Stexhe, verduidelijkt dit punt als volgt: (4)

«Onder die bepaling vallen dus niet: de verenigingen zonder winsttoogmerken, de vakbonden, de ziekenfondsen, de landbouw-, gezins- of ambachtsbedrijven, noch de handelaren — natuurlijke personen — die geen «personeel» tewerk stellen.

«Bij gebreke aan nadere normen voor het begrip „bedrijven” komt het ons wijs voor de volgende maatstaven aan te houden: als bedrijven welke onder toepassing van de wet vallen, moeten hoofdzakelijk worden beschouwd de rechtspersonen en de vennootschappen die een industriële, commerciële of financiële werkzaamheid uitoefenen, verder *de handelaars die „personeel” in dienst hebben* dat bijdrageplichtig is voor de sociale zekerheid en dat ten minste verscheidene personen telt, want anders gaat het vrijwel steeds om ambachtsbedrijven, die trouwens zeer weinig wettelijke akten en bescheiden moeten houden.»

Deze precisering in het verslag zou kunnen doen veronderstellen dat een handelaar slechts gehouden is wanneer hij ten minste verscheidene personen in dienst heeft (se composant d'un certain nombre de personnes).

Deze interpretatie is o.i. zeker onjuist, ook de handelaars met één personeelslid stellen personeel te werk en zijn aan de wet onderworpen. Juist om te vermijden dat er betwisting zou zijn omtrent het aantal personeelsleden is in de definitieve tekst iedere beperking in aantal weggevalen.

2. *De akten en bescheiden* die voorgeschreven zijn bij de *wetten en reglementen*.

Het Senaatsverslag geeft volgende voorbeelden (5):

a) de verplichte koopmansboeken opgesomd in de artikelen 16 en 17 van het Wetboek van Koophandel (dagboek, jaarlijks inventarisregister);

b) de boeken voorgeschreven door de artikelen 12, 78 e.a. van de wet op de vennootschappen, dus alle akten die normalerwijze moeten worden gepubliceerd in de bijlagen van het Staatsblad of neergelegd ter griffie van de rechtbank van de maatschappelijke zetel van de vennootschappen: balans, winst- en verliesrekening, verslag van de commissarissen, bijeenroepingen van de algemene vergadering, enz.

c) alle dokumenten vereist door de reglementen op de sociale zekerheid.

Anderzijds blijven de bedrijven — aldus de Heer de Stexhe — vrij de taal van hun keuze te gebruiken voor alles wat niet onder de wet valt, met name voor de briefwisseling, zelfs met de openbare besturen, voor de boekhouding, (behalve dus wettelijk voorgeschreven boeken) en natuurlijk ook voor de betrekkingen met hun cliënteel, zelfs indien sommige dokumenten onderworpen zijn aan formele of fundamentele voorschriften, zoals het verlijden van een verkoopakte of het opstellen van verzekeringspolissen overeenkomstig de wettelijke bepalingen.

De verslaggever maakt dus een onderscheid tussen de akten die «voorgeschreven» zijn door wetten en reglementen, en deze bestemd voor de cliënteel, die slechts onderworpen zijn aan bepaalde formele of fundamentele voorschriften.

Wij vragen ons af of dit criterium wel opgaat. Is het opstellen van een authentieke akte in geval van

verkoop van een onroerend goed niet «voorgeschreven» door de wet? Nemen wij een andere akte, die essentieel is bij de betrekkingen met de cliënteel: de factuur. Artikel 27 van het Wetboek der met zegel gelijkgestelde taksen bepaalt: «De afgifte van een factuur is verplichtend voor elke verkoop boven 30 F indien de verkoper handelaar is...» Deze verplichting is o.i. even formeel door de wet voorgeschreven als het dagboek of de jaarlijkse inventaris door artt. 16 en 17 van het Wetboek van Koophandel. De factuur valt dus letterlijk onder het besproken artikel 41.

Wat de briefwisseling betreft, blijven de bedrijven inderdaad vrij, maar zoals wij verder zullen zien zijn de openbare besturen van hun kant verplicht te antwoorden in de taal van de streek waar de bedrijven gevestigd zijn. In zijn verslag zegt de Heer de Stexhe verder dat de bedrijven vrij blijven ook voor de organisatie van hun inwendige diensten. Dit is o.i. slecht juist in zoverre het in overeenstemming te brengen is met de verplichting alle documenten bestemd voor het personeel op te stellen in de streektaal, waar wij nu toe komen.

3. *De akten en bescheiden bestemd voor het personeel*.

Wat wordt hiermee bedoeld? Het is duidelijk dat het hier niet enkel die geschriften betreft, bestemd voor het personeel, die voorgeschreven zijn bij wetten en reglementen (zoals b.v. de documenten voor de sociale zekerheid). De aanvankelijke draagwijdte van het ontwerp was hiertoe beperkt, maar de definitieve tekst maakt duidelijk een onderscheid: de akten, voorgeschreven door de wet, en deze, bestemd voor het personeel.

Wij menen dat niets anders kan bedoeld zijn dan *alle* geschriften bestemd voor het personeel, dus alle berichten, mededelingen, akten, getuigschriften en formulieren, waarvan trouwens sprake in artikel 41 § 2. Weliswaar heeft de heer de Stexhe in zijn verslag de draagwijdte van § 2 willen beperken door te verwijzen naar § 1, maar wij zien praktisch niet in waarin deze beperking kan bestaan (6).

Het personeelslid zal dus kunnen eisen dat zijn arbeids- of bediendencontract in de streektaal zou worden opgesteld. Getuigschriften, opzeggingsbrieven zullen in die taal moeten gesteld zijn. Ook een geschreven dienstorder, dat toch een bericht is, bestemd voor het personeel, valt o.i. onder deze wetsbepaling.

4. De taal van het gebied waar de *exploitatiezetel* van het bedrijf, of de *onderscheiden exploitatiezetsels* gevestigd zijn.

De tekst zegt uitdrukkelijke «exploitatiezetel of onderscheiden exploitatiezetsels». Senator Vandekerckhove heeft in de bespreking in de Senaat de nadruk gelegd op het feit dat de toepassing niet verbonden is aan de ligging van de maatschappelijke zetel van het bedrijf (zoals het Senaatsverslag enigszins wil laten doorschemeren) maar wel aan de «uitbatingsplaats» (7). Het belang van dit onderscheid mag wel onderstreept worden.

De afdelingen, filialen, bijhuizen van een bedrijf met hoofdzetel in het ander landsgedeelte moeten de wet integraal eerbiedigen voor de akten, voorgeschreven door de wet, en voor deze bestemd voor hun personeel.

Berichten van de hoofdzetel naar haar afdelingen in het Vlaamse land moeten in het Nederlands gesteld

zijn. Zelfs een mededeling voor het hoofd van een filiale moet het principe van de streektaal eerbiedigen, daar dit hoofd meestal in dienstverband zal staan t.o.v. de onderneming, en dus een personeelslid is die het voordeel van de wet kan invoeren.

De sanctie van deze wettelijke verplichtingen is voorzien in art. 52.

« Wanneer wordt vastgesteld dat de handelingen of bescheiden naar de vorm in strijd met de beschikkingen van art. 41 werden opgesteld, moeten zij, hetzij uit eigen beweging, hetzij op aanmaning van de bevoegde dienst, overheid of rechtsinstantie door de betrokken private nijverheids-, handels- of financiebedrijven door bescheiden of handelingen vervangen worden die naar de vorm regelmatig zijn.

Mocht binnen de maand aan deze aanmaning geen gevolg gegeven worden, dan kan door de hogervernoemde overheid, dienst of rechtsinstantie alsmede door iedere belanghebbende een verzoekschrift ingediend worden bij de Vrederechter die beveelt dat aan deze handelingen en bescheiden een vertaling zou worden toegevoegd, opgesteld door een door hem aan te duiden beëdigd vertaler en dit op kosten van het betrokken bedrijf.

De vervanging der bescheiden en handelingen heeft uitwerking op de datum van het vervangen bescheid. »

De sanctie is geen absolute nietigheid wat o.i. eenvoudiger ware geweest voor de akten ter neerlegging of ter publicatie bestemd, maar voor de andere geschriften tot veel praktische moeilijkheden zou hebben geleid. Inderdaad zou aldus b.v. een arbeidscontract in een andere taal dan deze van de streek opgesteld nietig zijn, waardoor in de eerste plaats de belangen van de werknemer ernstig zouden geschaad worden (8). De heer Rolin sprak in de Senaat van een betrekkelijke nietigheid (9). De betrokken instantie (overheid, dienst, grieveffie) kan na vruchteloze aanmaning, aan de Vrederechter de vertaling vragen door een beëdigd vertaler.

Hetzelfde geldt voor een personeelslid aan wie een geschrift in een taal, andere dan de taal van de streek, wordt voorgelegd en die door verzoekschrift bij de Vrederechter, de vertaling zal kunnen vragen op kosten van het betrokken bedrijf.

B. Overheid.

De toepassingsfeer van de wet is hier zeer ruim. De wet is toepasselijk op : (art. 1 § 1)

1. de gecentraliseerde en gedecentraliseerde openbare diensten van de Staat, van de provinciën en van de gemeenten, voor zover zij inzake taalgebruik niet beheerst worden door een andere wet;

2. op de natuurlijke en rechtspersonen die concessiehouder zijn van een openbare dienst of die belast zijn met een taak die de grenzen van een privaat bedrijf te buiten gaat en die de wet of de openbare machten hun hebben toevertrouwd in het algemeen belang;

3. de administratieve werkzaamheden, het administratief personeel en de organisatie van de diensten van het Rekenhof en de Raad van State;

4. de administratieve handelingen van de rechterlijke macht, van dezer medewerkers en van de schooloverheden;

5. de verrichtingen bij de parlements-, provincieraads- en gemeenteraadsverkiezingen.

De onderscheiden diensten met een territoriale be-

voegdheid van de in art. 1 §1 bedoelde besturen, openbare diensten en instellingen, alsook de in dezelfde paragraaf vermelde natuurlijke personen, worden in de wet « *diensten* » genoemd (art. 1 § 2).

Deze diensten worden ingedeeld in plaatselijke, gewestelijke en centrale diensten. De plaatselijke diensten zijn deze waarvan de werkring niet meer dan één gemeente bestrijkt (art. 9). Bestrijkt de werkring meer dan één gemeente, maar niet het ganse land, dan spreekt de wet van gewestelijke diensten (art. 22).

Anderzijds wordt het land ingedeeld in vier taalgebieden : het Nederlandse, het Franse, het Duitse en Brussel-Hoofdstad (art. 2). Iedere plaatselijke dienst of gewestelijke dienst waarvan de werkring uitsluitend gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse of het Franse taalgebied bestrijkt, gebruikt uitsluitend de taal van zijn gebied voor zijn betrekkingen met partikulieren, onverminderd de mogelijkheid de taal van de partikulier te gebruiken voor zover deze gevestigd is in een ander taalgebied (artt. 12 en 23). Voor de plaatselijke en gewestelijke diensten is de zaak dus eenvoudig : de dienst gebruikt steeds en uitsluitend zijn eigen taal, d.w.z. de taal van het gebied waar hij gevestigd is, ook indien de partikulier een andere taal gebruikt. Slechts wanneer de partikulier gevestigd is in een ander taalgebied staat het de dienst vrij eventueel de taal van de partikulier te gebruiken en de briefwisseling te voeren in de taal waarvan de betrokkene zich bedient. Iedere plaatselijke en gewestelijke dienst stelt de berichten, mededelingen en formulieren die voor het publiek bestemd zijn, uitsluitend in de taal van zijn gebied (artt. 13 en 23).

Voor de centrale diensten en de plaatselijke diensten van Brussel-Hoofdstad en der zes randgemeenten geldt volgende regeling : de dienst gebruikt de taal van de partikulier maar aan een privaat bedrijf, gevestigd in het Nederlands of Frans taalgebied, wordt in de taal van de streek geantwoord. Wanneer een bedrijf in Vlaanderen gevestigd naar een Brusselse gemeente of naar een centrale dienst in het Frans schrijft, wordt in het Nederlands geantwoord. Tevens zal de zaak volledig in het Nederlands behandeld worden en zal het dossier der administratie verplichtend in het Nederlands gesteld zijn (artt. 7, 16, 18, 28 en 30). De Heer de Stexhe verklaarde terzake uitdrukkelijk « zo de zaak in Vlaanderen gelokaliseerd of lokaliseerbaar is wordt het dossier in het Nederlands opgesteld (10).

Ten slotte bepaalt art. 31 dat de centrale diensten de akten, getuigschriften, machtigingen en vergunningen in die van de drie talen stellen, waarvan de belanghebbende *partikulier* het gebruik vraagt. Deze regel geldt niet tegenover private bedrijven.

Inderdaad spreekt art. 31 alleen van partikulieren en niet van private bedrijven, terwijl art. 30 wat betreft de briefwisseling een verschillende regeling toepasselijk maakt op partikulieren en op private bedrijven.

Anderzijds moet het dossier, zoals gezegd, verplichtend in de taal der streek waar de zaak lokaliseerbaar is, worden opgesteld, en is een der bedoelingen van de wetgever juist administratieve verwickelingen vermijden, die o.a. voortspruiten uit het gebruiken van vertalingen (11).

Minister Gilson verklaarde terzake tijdens de bespreking in de Senaat dat ingevolge de economische en sociale evolutie verondersteld mag worden dat de bedrijven een voldoende kennis hebben van de taal

der streek waar zij gevestigd zijn om de centrale besturen ervan vrij te stellen bij hun betrekkingen met bedoelde bedrijven gebruik te maken van een andere taal dan die van de streek (12). Moest de centrale overheid verplicht zijn bij het afleveren van documenten de taal te gebruiken door het privaatsbedrijf gevraagd, dan zou het gebruik der streektaal in vele gevallen herleid worden tot een ontvangstmelding en zou de wet alle betekenis verliezen.

Indien men van oordeel is dat de wet het gebruik der streektaal voor dit geval niet uitdrukkelijk oplegt, dan is het in ieder geval zo dat de centrale diensten vrij blijven en normaal de streektaal zullen gebruiken, willen zij handelen overeenkomstig de geest en de bedoeling van de wetgever.

De *sanctie* voor handelingen en verordeningen van de overheid in strijd met de wet is de nietigheid (art. 51). Deze nietigheid wordt vastgesteld op verzoek van ieder belanghebbende, hetzij door de overheid van wie de handelingen uitgaan, hetzij naar gelang het geval en de rangorde van hun resp. bevoegdheden door de toezichthoudende overheid, de hoven en rechtbanken, of de Raad van State.

Wanneer de nietigheid aldus wordt vastgesteld, worden de handelingen door de overheden waarvan zij uitgaan, vervangen door bescheiden regelmatig naar de vorm: die vervanging heeft uitwerking op de datum van het vervangen bescheid. De nietige akten onderbreken nochtans de verjaring en de vervaltermijnen.

De vaststelling van de nietigheid zelf verjaart na vijf jaar.

Anderzijds worden de ambtenaren en gezagdragers die door bevelen of handelingen de wet omzeilen of pogen ongedaan te maken, disciplinair gestraft (art. 50). Tevens richt de wet een Vaste Commissie voor Taaltoezicht op, die tot taak heeft over de toepassing van deze wet te waken (art. 53). Deze commissie bestaat uit leden, door de Koning benoemd onder de kandidaten voorgedragen door de Nederlandse, Franse en Duitse kultuurraden. De Nederlandse afdeling van deze Commissie is bevoegd omtrent de zaken die localiseerbaar zijn in gemeenten zonder speciale regeling uit het Nederlandse taalgebied. De Franse afde-

ling is bevoegd voor het Franse taalgebied, terwijl de verenigde vergadering van de twee afdelingen bevoegd is omtrent alle andere zaken, daarin begrepen die betreffende de bescherming van de minderheden (artt. 54 § 5).

De commissie mag ter plaatse alle vaststellingen doen en zich alle bescheiden of inlichtingen doen mededelen die zij nodig acht voor het onderzoek van de zaken en alle betrokken personen horen (art. 54 § 4). Daar de taak van de commissie onbepaald is («te waken over de toepassing van de wet») is de controle ter plaatse o.i. ook toepasselijk op private bedrijven, voor de akten en bescheiden bedoeld door art. 41.

Zoals ieder belanghebbende kan de Vaste Commissie voor Taaltoezicht aan de bevoegde overheden of rechtscolleges de vaststelling der nietigheid vragen van alle administratieve handelingen en bescheiden, benoemingen en bevorderingen (art. 54, § 4, lid 3).

Ivo DE WEERDT,
Advokaat.

(1) Kamer van Volksvertegenwoordigers. Zittijd 1961-1962 *Parlementaire Bescheiden* - Wetsontwerp nr. 331/1 - Amendementen nrs. 331/2 tot 26 - Verslag van de Heer Saint Remy nr. 331/27 - Amendementen nrs. 331/28 tot 34 - Aanvullend verslag nr. 331/35 - Amendementen nr. 331/36. *Parlementaire Handelingen* - Bespreking, Vergaderingen van 27 juni, 2, 9, 10 en 11 juli 1963 - Aanneming, Vergadering van 11 juli 1963. Senaat. Zittijd 1962-1963. *Parlementaire Bescheiden* - Ontwerp overgemaakt door de Kamer nr. 293 - Verslag van de Heer de Stexhe nr. 304 - Amendementen nrs. 305 en 306. *Parlementaire Handelingen* - Bespreking, Vergaderingen van 23, 24 en 25 juli 1963 - Aanneming, Vergadering van 25 juli 1963.

(2) F. Van Goethem: Het bedrijf, privé-instelling of gemeenschap van mensen? in «Tijd», 2 augustus 1963, p. 2.

(3) Senaatsverslag p. 304. Beknopt verslag Senaat p. 626, 636, 638 en 639.

(4) Senaatsverslag p. 12. Beknopt Verslag p. 618.

(5) Senaatsverslag pp. 12 en 13. Tijdens de bespreking verneemde de Heer de Stexhe nog de *uitvoerbescheiden* van de Antwerpse haven als partikuliere akten, die niet aan de wet onderworpen zijn. (Beknopt Verslag, p. 639.) De verslaggever verloor uit het oog dat de douanebescheiden te Antwerpen krachtens artt. 13 en 23 verplichtend in het Nederlands moeten gesteld worden.

(6) Senaatsverslag p. 12. Beknopt Verslag p.p. 638 en 639.

(7) Beknopt Verslag p. 618.

(8) Beknopt Verslag p. 640.

(9) Beknopt Verslag p. 618.

(10) Beknopt Verslag p. 618.

(11) Senaatsverslag p. 23.

(12) Beknopt Verslag p. 633.

RECHTSPRAAK

HOF VAN CASSATIE

1e voltallige kamer. — 26 april 1963.

Eerste Voorzitter: M. Giroul.

Raadsheer-verslaggever: M. de Bersaques.

Prokureur-generaal: M. Hayoit de Termicourt.

Onrechtmatige overheidsdaad? — Voorbehoedmiddelen tegen besmettelijke ziekten. — De bij artt. 1382 en 1383 B.W. opgelegde verplichting van voorzichtigheid geldt ook voor de uitvoerende macht. — Verplichte koepokinenting geen fout van de uitvoerende macht.

De rechters zijn zonder macht om de opportuniteit van de door de administratie genomen beslissingen te beoordelen; daarentegen mogen zij van de wettigheid van deze beslissing kennis nemen.

Zo de gezondheidswet van 1 september 1945 de Koning wel machtigt tot het nemen van voorbe-

hoedmiddelen om sommige besmettelijke ziekten te voorkomen of te bestrijden, kent geen van haar bepalingen aan de door de Koning genomen beslissingen een soeverein karakter toe, in deze zin dat de uitvoerende macht ervan ontslagen zou zijn de verplichting van voorzichtigheid in acht te nemen, die de artt. 1382 en 1383 van het burgerlijk wetboek haar opleggen.

De bij het regentsbesluit van 6 februari 1946 voorgeschreven verplichte koepokinenting levert echter geen fout van de uitvoerende macht op (zie nader het arrest).

Belgische Staat (Ministerie van Volksgezondheid en van het Gezin t/ Houben en cs.

Gelet op het bevelschrift van 27 maart 1963 waarbij de heer Eerste Voorzitter beslist dat de zaak in voltallige terechtzitting zal behandeld worden;

Gelet op het bestreden arrest, op 3 november 1961 door het Hof van beroep te Luik gewezen;

Overwegende dat uit de vaststellingen van het arrest blijkt dat op het dochttertje van verweerders, de echtelieden Houben-Maesen, een koepokinenting werd uitgevoerd, overeenkomstig het besluit van de Regent van 6 februari 1946 genomen krachtens de gezondheidswet van 1 september 1945, dat deze inenting bij het kind benevens een verlamming, een geestesziekte veroorzaakte en dat generlei fout bewezen is ten laste van de geneesheer die de inenting uitvoerde;

Overwegende dat het arrest beslist dat de Staat aansprakelijk is voor de door de inenting veroorzaakte schade, wegens een door hem begane fout;

Dat deze fout hierin bestaat dat de uitvoerende macht, door het voormelde besluit, de inenting verplicht gemaakt heeft, alhoewel: 1) zij in een weliswaar gering aantal gevallen zware complicaties in het organisme van het kind met zich brengen en, al bepaalt het besluit dat geen inenting plaats heeft wanneer een geneesheer in een attest tegenaanwijzingen vaststelt, het onmogelijk is, in de huidige staat van de medische wetenschap, sommige tegenaanwijzingen te ontdekken; 2) het de Staat bekend was dat in het publiek en in medische kringen bezwaren werden geuit, niet tegen de inenting, doch tegen het verplicht karakter ervan, behalve in tijden van epidemie; 3) de Staat niet ten behoeve van het algemeen welzijn gehandeld heeft, vermits de pokken een ziekte zijn die praktisch verdwenen is;

Over het eerste en het derde middel, afgeleid, het eerste uit de schending van het principe van de scheiding van de machten, van de artikelen 25, 26, 29, 30, 67, 92, 97, 107 van de Grondwet, 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek, 1 en 5 van de gezondheidswet van 1 september 1945, van het besluit van de Regent van 6 februari 1946 betreffende de koepokinenting, in het bijzonder van de artikelen 1, 5 en 7,

doordat het bestreden arrest aanlegger burgerlijk aansprakelijk verklaart voor de schadelijke gevolgen van een door het besluit van de Regent van 6 februari 1946 geboden koepokinenting om reden dat de rechtbanken bevoegd zijn om tegen de openbare besturen op te treden telkens wanneer deze een burgerlijk recht gekrenkt hebben door een beslissing op voorwaarde dat een fout begaan werd, en uit feitelijke overwegingen betreffende het mogelijk gevaar van de pokken inenting besluit « dat met de verplichte inenting op te leggen de Belgische Staat wetens en willens aan zijn onderhorigen een zwaar risico doet lopen... zodat hieruit behoort afgeleid te worden dat hij, zulks doende, een fout van burgerlijke aard bedreven heeft, allesszins een gemis aan vooruitzicht of voorzorg, hoe gering dit ook moge wezen, maar tengevolge van hetwelk hij tot schadeloosstelling verplicht is »;

dan wanneer het besluit van 6 februari 1946 werd genomen krachtens, overeenkomstig en binnen de perken van de gezondheidswet van 1 september 1945, waaruit volgt dat de beslissing van de Staat als soeverein dient gehouden te worden en geen schadelijke daad voor andermans recht overeenkomstig de artikelen 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek kan uitmaken;

dan wanneer het de rechtbanken niet behoort te oordelen of een door de Staat in uitvoering en binnen de perken van een door de wet bevolen maatregel, maatregel genomen ten behoeve van het algemeen welzijn, doeltreffend is, of zelfs eventueel gevaarlijk is of kan zijn, daar zulke beslissing van de soevereine macht van de Staat afhangt;

het derde, uit de schending van de artikelen 1382,

1383 van het Burgerlijk Wetboek, 1 van de gezondheidswet van 1 september 1945, 1, 5, 6 van het besluit van de verplichte koepokinenting, 97 van de Grondwet, doordat het arrest beslist dat door de koepokinenting verplichtend te maken « de Staat, wetens en willens, aan zijn onderhorigen een zwaar risico doet lopen wat gezondheidsgaafheid betreft » en bijgevolg een fout in de zin van de artikelen 1382, 1383 van het Burgerlijk Wetboek heeft begaan,

dan wanneer het arrest geen rekening houdt met het aangevoerd feit dat artikel 5 van het besluit van de Regent waarborgen voorziet en, in geval van tegenaanwijzing, de koepokinenting niet verplicht maakt;

Overwegende dat de rechters zonder macht zijn om de opportuniteit van de door de administratie genomen beslissingen te beoordelen; dat ze, daarentegen, van de wettigheid van deze beslissingen kennis mogen nemen;

Overwegende dat de gezondheidswet van 1 september 1945 de Koning wel machtigt tot het nemen van maatregelen van voorbehoeding, om sommige besmettelijke ziekten te voorkomen of te bestrijden, maar dat geen van haar bepalingen aan de door de Koning genomen beslissingen een soeverein karakter toekent, in deze zin dat de uitvoerende macht ervan zou zijn ontslagen de verplichting van voorzichtigheid in acht te nemen welke de artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek haar opleggen;

Overwegende, echter, dat de door het Hof van beroep tot staving van het dispositief van zijn arrest ingeroepen beschouwingen dit dispositief niet wettig rechtvaardigen;

Overwegende, inderdaad, dat de omstandigheid dat de gepaste maatregel in erge mate schadelijke gevolgen zou kunnen met zich brengen in sommige gevallen welke, in de huidige staat der medische wetenschap vóór de inenting niet kunnen ontdekt worden, de Koning niet noodzakelijk ertoe verplicht deze maatregel niet voor te schrijven zo het algemeen belang zulk voorschrijven vraagt; dat hieruit, dat in het publiek en in medische kringen bezwaren zijn geuit, niet tegen de inenting zelf maar tegen haar verplicht karakter, behalve in tijden van epidemie, blijkt, noch dat die bezwaren gegrond zijn, noch dat de uitvoerende macht een fout begaan heeft door deze maatregel voor te schrijven na het advies van de Hoge Gezondheidsraad ingewonnen te hebben; dat tenslotte, moest zelfs de stelling van het arrest, dat de pokken een thans praktisch verdwenen ziekte is, juist zijn, dan nog blijkt dat het Hof van beroep niet onderzocht heeft of een van de oorzaken van deze verdwijning niet de door het besluit van 6 februari 1946 gelaste maatregel is, en of deze verdwijning als definitief diende te worden beschouwd;

Dat eruit volgt dat het arrest, door om de redenen welke het opgeeft te beslissen dat de Staat aansprakelijk is voor de schade waarvan herstel gevraagd wordt, de in de middelen aangeduide artikelen 1382 en 1383 van het Burgerlijk Wetboek en 97 van de Grondwet geschonden heeft;

Om die redenen :

En zonder acht te slaan op de andere middelen die niet tot een meer uitgebreide verbreking kunnen leiden,

Verbreekt het bestreden arrest, behalve in zover het de tegen verweerders Humblé en Gemeente Uikhoven gerichte vordering alsmede de tegeneis van Humblé afgewezen heeft;

Beveelt dat melding van dit arrest zal gemaakt worden op de kant van de gedeeltelijk vernietigde beslissing;

Veroordeelt verweerders Houben en Maesen tot twee derden en aanlegger tot één derde van de kosten;

Verwijst de aldus beperkte zaak naar het Hof van beroep te Brussel.

NOOT: De bij vorenstaand arrest vernietigde beslissing van het Hof van beroep te Luik dd. 3 november 1961 verscheen in het R.W. 1961/62, 747.

HOF VAN CASSATIE

2e Kamer. — 4 maart 1963.

Voorzitter: M. Vandermersch.

Raadsheer-verslaggever: M. Neven.

Eerste Advocaat-generaal: M. Janssens de Bisthoven.

1. **Strafvordering. — Voorziening in cassatie. — Middel strekkende tot het wegvallen van een der twee betichtingen. — Vonnis dat één enkele straf oplegt, die verantwoord is door de andere betichting alleen. — Niet-ontvankelijkheid van het middel.**

2. **Staat van dronkenschap en ongeschiktheid tot sturen. — Veroordeling wegens inbreuk op art. 10, lid 3, wegcode en wegens inbreuk op art. 2-4, wet 1 augustus 1899. — Draagwijdte van het vonnis.**

1. *Werd een veroordeling tot één enkele straf uitgesproken uit hoofde van twee afzonderlijke betichtingen en is de straf in zover ze op deze twee betichtingen betrekking heeft, door een van deze alleen verantwoord, dan is het middel dat strekt tot het wegvallen van de andere betichting niet ontvankelijk.*

2. *Heeft een vonnis de inbreuk vastgesteld op art. 10, lid 3, wegcode en tevens de staat van dronkenschap van de betrokkene, dan vindt de onderstelling dat de feitenrechter de inbreuk op art. 10, lid 3 afgeleid heeft uit de staat van dronkenschap, geen steun in dit vonnis en mist het middel dat hierop rust feitelijk grondslag.*

Haeck.

Gehoord het door Raadsheer Neven gedane verslag en op de conclusie van de heer R. Janssens de Bisthoven, Eerste Advocaat-generaal;

Gelet op het bestreden vonnis, op 17 mei 1962, in hoger beroep door de Correctionele Rechtbank te Brussel gewezen;

Over het eerste middel, afgeleid uit de schending van artikel 10, lid 3 van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer van 10 december 1958, doordat het bestreden vonnis, voor dezelfde feiten, enerzijds, de inbreuk heeft vastgesteld op genoemd artikel van de wegcode, dat, in het algemeen, voorschrijft dat elke bestuurder moet kunnen sturen en de vereiste lichaamsgeschiktheid en de nodige kennis en bedrevenheid moet bezitten; en anderzijds, ook de inbreuk op de artikelen 2-3, lid 1, en 2-4 van de wet van 1 augustus 1899, artikelen welke, in het bijzonder, de ongeschiktheid tot sturen wegens drankgebruik beteugelen, dan wanneer genoemd artikel 10, lid 3, toepasselijk is op alle andere gevallen van ongeschiktheid behoudens deze voortvloeiend uit drankgebruik:

Overwegende dat het middel op de onderstelling rust dat de feitenrechter de inbreuk op artikel 10, lid 3, van de wegcode afgeleid heeft uit de staat van dronkenschap van aanlegger, welke hij tevens vaststelt; dat die onderstelling in het vonnis geen steun vindt;

Dat het middel feitelijke grondslag mist;

Over het tweede middel, afgeleid uit de schending van artikel 2-3, lid 1 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd bij de wet van 15 april 1958, doordat het bestreden vonnis, voor dezelfde feiten, een inbreuk heeft aangenomen zowel op artikel 2-3, lid 1, als op artikel 2-4 van genoemde wet, dan wanneer de rechter, door het aannemen van de inbreuk op artikel 2-4, de feiten, ten aanzien van gelijk welke alcoholdosering in het bloed heeft gekwalificeerd en beteugeld, zodat op dezelfde feiten artikel 2-3, lid 1, niet meer van toepassing kon verklaard worden:

Overwegende dat het vonnis aanlegger tot één enkele straf veroordeelt uit hoofde van betichtingen C en D, zijnde C, de inbreuk op artikel 2-4 van de wet van 1 augustus 1899, gewijzigd bij de wet van 15 april 1958, en D, de inbreuk op artikel 2-3 van dezelfde wet;

Overwegende dat de uitgesproken straffen in zover zij op de betichtingen C en D betrekking hebben, door de betichting C alleen verantwoord zijn; dat, derhalve, het middel, dat tot het wegvallen van de betichting D strekt, niet ontvankelijk is;

En overwegende dat de substantiële of op straf van nietigheid voorgeschreven rechtsvormen werden nageleefd en dat de beslissing overeenkomstig de wet is;

Om die redenen:

Verwerpt de voorziening;

Veroordeelt aanlegger tot de kosten.

Gezegde kosten begroot op de som van negenhonderd viereenveertig frank.

NOOT: Twee rechtsvragen werden hier aan het Hof van Cassatie voorgelegd. Ze betreffen de toepasselijkheid zowel van art. 10, lid 3 van de wegcode als van art. 2-3, lid 1 van de wet van 1 augustus 1899 op de staat van dronkenschap aan het stuur. Het Hof heeft echter geen oplossing kunnen geven, omdat de inhoud van het aangevochten vonnis tekort schoot om een dergelijke beoordeling ten gronde toe te laten. Niettemin zijn er een paar beschouwingen te maken.

1. Wat de eerste kwestie betreft, vond het Hof geen feitelijke grondslag in het aangevochten vonnis. De feitenrechter had niet gepreciseerd dat de ongeschiktheid het gevolg was van de dronkenschap. De vraag kan echter gesteld worden of het Hof met deze overweging niet impliciet het middel ten gronde verworpen heeft. Want gesteld dat de ongeschiktheid van de wegcode niet toepasselijk is op de staat van dronkenschap, dan had het Hof kunnen vaststellen dat de feitenrechter art. 10, lid 3 heeft toegepast zonder de feiten nader te omschrijven. Welnu feiten die door hun aard of hun oorsprong aanleiding kunnen geven tot een verschillende wettoepassing moeten nader omschreven worden, anders kan het Hof niet oordelen of de wet juist werd toegepast en is er een reden tot cassatie voorhanden wegens gebrek aan motivering.

In het verleden hebben de rechtbanken niet geaarzeld om het ongeschiktheidsdelikt aanwezig te achten bij dronkenschap aan het stuur, die vóór de Besluitwet van 14 november 1939 geen afzonderlijke beteugeling kende. Een cassatiearrest van 5 oktober 1931 (Pas., 243) bekrachtigde die zienswijze. Volgens M. Th. Motte (L'évolution de la notion d'état d'ivresse dans la répression de l'ivresse au volant, J.T., 1960, p. 607, k. 3) zou het Hof van Cassatie tot een totaal andere opvatting gekomen zijn sedert het van kracht worden van genoemde besluitwet: « l'article du code

» de la route qui ordonne au conducteur d'être en état » de conduire pourra sanctionner tous les états possibles, sauf l'état d'ivresse ». Wij kennen echter geen arresten waaruit zulks zou blijken. Het is wellicht geraadzaam ook uit bovenstaand arrest geen voorbarige conclusie te trekken en de gelegenheid af te wachten waarop het Hof een vonnis of arrest te beoordelen krijgt dat wel een feitelijke grondslag voor het middel zal bieden en dat tevens voor elk van beide inbreuken een afzonderlijke straf oplegt, want hiervoor struikelde het tweede middel, dat we hieronder bespreken.

2. De toepassing van één enkele straf op de inbreuken van art. 2-4 en van art. 2-3, lid 1, van de wet van 1 augustus 1899, stond de beoordeling door het Hof van Cassatie in de weg van de tweede rechtsvraag. Vermits de straf toch dezelfde bleef zonder de gewraakte betichting (art. 2-3, lid 1 van genoemde wet) had de aanlegger geen enkel belang bij het aanvoeren van het middel. Een typisch voorbeeld van de rol die het belang speelt voor de ontvankelijkheid van het cassatieberoep.

De inbreuken op artt. 2-3, lid 1 en 2-4 voornoemd worden echter zelden samen weerhouden of geven dan minstens slechts aanleiding tot één enkele straf. Meestal zal evenwel de dagvaarding zo geformuleerd zijn dat de vervolging in hoofdorde gesteund is op art. 2-4 en in ondergeschikte orde op art. 2-3, lid 1. De rechtbank heeft dan de keus en beslist volgens de aard van de alcoholbeïnvloeding: zijn er onmiskenbare uitwendige tekenen dan geldt de betichting van art. 2-4; is er alleen een alcoholgehalte van minstens 1,5 gram per duizend (milimeter en niet gram cfr. Cass., 6 maart 1961, R.W. 1961-62, 1281; immers 1,5 g per duizend g = 1,59 g per duizend milliliter), dan geldt de betichting van art. 2-3, lid 1. De vraag is nu of een alcoholbeïnvloeding zonder uitwendige tekenen en zonder strafbaar bloedalcoholgehalte, maar waarbij niettemin een zekere ongeschiktheid tot sturen kan waargenomen worden, niet moet vallen onder toepassing van art. 10, lid 3 van de wegcode. De wet van 15 april 1958 heeft immers niets voorzien voor zulke toestanden, die nochtans een belangrijk gevaar betekenen voor de huidige verkeersveiligheid, die meer dan ooit moet verzekerd worden.

Over beide vraagstukken leze men uitvoeriger onze bijdrage in dit weekblad, 1961-62, 669.

Frans Top.

RAAD VAN STATE

6e kamer. — 9 mei 1963.

Voorzitter: M. Declaire.

Raadsheren: M.M. De Bock en Coyette.

Substituut-auditeur-generaal: M. Duchatelet.

Pensioenen voor arbeiders en bedienden. — Rustpensioen. — Gemengde loopbaan.

Art. 2, par. 1 van het K.B. van 2 maart 1960 is gegrond op art. 24 van de wet van 21 mei 1955, gew. bij de wet van 1 aug. 1957, die de Koning machtigt, ten einde de bepalingen tot organisatie van een regeling voor ouderdompensioenen of uitkeringen bij overlijden met elkaar in overeenstemming te brengen, de bijzondere wijze van toepassing van elk van die regelingen te bepalen.

Ofschoon de Koning, op grond van de hem aldus

opgedragen bevoegdheid, de op het tijdstip van die opdracht geldende pensioenwetten mocht wijzigen, ontleent hij aan de wet van 21 mei 1955, gew. bij de wet van 1 aug. 1957, geen bevoegdheid om de na die opdracht afgekondigde wetten te wijzigen.

Vangesselen t/ Belgische Staat (Minister van Sociale Voorzorg).

Arrest nr. 10.012.

Gezien het op 2 april 1962 ingediende verzoekschrift waarbij Dieudonné Vangesselen de nietigverklaring vordert van de beslissing van 5 maart 1962 van de Hoge Commissie voor pensioenen (5e arbeiderskamer) die de beslissing van de Commissie van beroep van Borgworm van 28 september 1961 heeft gewijzigd en de administratieve beslissing van 31 juli 1961, die de duur van verzoekers arbeidersloopbaan op vier jaar vaststelt, heeft gehandhaafd;

Overwegende dat verzoeker, die op 25 januari 1961 vijftien jaar is geworden, op grond van de wet van 21 mei 1955 om een arbeiderspensioen heeft verzocht; dat de administratieve beslissing op 31 juli 1961, met toepassing van artikel 8 van die wet, de duur van verzoekers loopbaan als arbeider op vier jaar heeft vastgesteld; dat de Commissie van beroep van Borgworm op 28 september 1961, na hoger beroep van verzoeker, de duur van die loopbaan op zesentwintig jaar heeft vastgesteld; dat de Staat in hoger beroep is gekomen voor de Hoge Commissie voor pensioenen, onder aanvoering, dat de jaren 1926 tot 1945 niet konden worden geacht deel uit te maken van de loopbaan van de betrokkene en dat verzoekers tewerkstelling volgens de in het dossier berustende gegevens niet de bij artikel 2 van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 voorgeschreven minimumduur had bereikt; dat de Hoge Commissie voor pensioenen op 5 maart 1962 in het beroep van de Staat heeft bewilligd, de beslissing van de Commissie van beroep heeft gewijzigd en de duur van verzoekers loopbaan als arbeider tot vier jaar heeft verminderd;

Overwegende dat verzoeker in een eerste en in een tweede middel doet gelden dat de motivering op grond waarvan de bestreden beslissing hem de toepassing weigert van artikel 2 van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 tot regeling van bepaalde cumulaties van voordelen waarin voorzien wordt door de pensioenregelingen van de arbeiders, de bedienden, de mijnwerkers, de zeelieden en de zelfstandigen, onvoldoende, onnauwkeurig en niet gegrond is;

Overwegende dat artikel 2 van het koninklijk besluit van 2 maart 1960 bepaalt:

« Artikel 2.

» § 1. Wanneer een werknemer in de loop van een » jaar achtereenvolgens of afwisselend een beroeps- » bezigheid heeft uitgeoefend krachtens welke hij » onder toepassing viel van ten minste twee der » pensioenregelingen bedoeld in artikel 1 van dit besluit, » wordt hij geacht gewoonlijk en hoofdzakelijk tewerk- » gesteld te zijn geweest overeenkomstig die regeling » waarop de tewerkstelling welke het langst geduurd » heeft betrekking heeft, voor zover:

» 1° geen enkele tewerkstelling door een van de rege-

» lingen beschouwd wordt als gewoonlijk en hoofdzake-
» lijk; 2° de totale duur van de verschillende tewerk-
» stellingen de bij elk van de regelingen voorziene
» minimum-duur bereikt »;

Overwegende dat deze bepaling gegrond is op arti-
kel 24 van de wet van 21 mei 1955 betreffende het
rust- en overlevingspensioen voor arbeiders, zoals het
is gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, die de
Koning machtigt, teneinde de bepalingen tot organisatie
van een regeling voor ouderdomspensioenen of uitke-
ringen bij overlijden met elkaar in overeenstemming
te brengen, de bijzondere wijze van toepassing van elk
van die regelingen te bepalen;

Overwegende dat de Koning weliswaar op grond van
de hem aldus opgedragen bevoegdheid de op het tijds-
stip van die opdracht geldende pensioenwetten mocht
wijzigen, maar dat hij aan de wet van 21 mei 1955,
gewijzigd bij de wet van 1 augustus 1957, geen be-
voegdheid ontleent om de na die opdracht afgekondigde
wetten te wijzigen; dat artikel 2 van het koninklijk
besluit van 2 maart 1960, in zover het slaat op de
werknemer wiens loopbaan als zelfstandige wordt ge-
regeld door de wet van 28 maart 1960 betreffende het
rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen, rechts-
grond mist; dat er derhalve, daargelaten of de kritiek
op de redenen waarom de Hoge Commissie voor pen-
sioenen geweigerd heeft artikel 2 van het koninklijk
besluit van 2 maart 1960 toe te passen, gegrond is,
geconstateerd moet worden dat, bij ontbreken van
rechtsgrond voor dit artikel 2, die weigering wettelijk
gegrond is;

Overwegende dat verzoeker een derde middel ont-
leent aan het gemis van grond in de volgende moti-
vering van de beslissing: « Overwegende dat uit de ge-
» gevens van het dossier niet genoegzaam blijkt dat
» andere jaren van werkzaamheid in aanmerking kun-
» nen worden genomen »; dat hij, wat dat betreft, doet
gelden dat de Hoge Commissie voor pensioenen, die de
jaren 1938, 1939, 1940 en 1946 als aanrekenbaar heeft
behouden, niet heeft onderzocht of het in artikel 7, 1°,
van het koninklijk besluit van 17 juni 1955 bepaalde
vermoeden toepassing vond, terwijl verzoeker de ver-
eiste voorwaarden vervulde;

Overwegende dat artikel 7 bepaalt:
« 1° .....

» De arbeider die tijdens de periode van 1 januari
» 1938 tot 10 mei 1940 tewerkgesteld is geweest, geniet
» een vermoeden van tewerkstelling voor de ganse pe-
» riode gelegen tussen de datum waarop deze tewerk-
» stelling eindigde en 31 december 1945, op voorwaarde
» dat zijn gemiddeld jaarinkomen over deze periode
» niet meer dan 36.000 frank bedroeg »;
dat vaststaat dat de Hoge Commissie voor pensioenen
in de bestreden beslissing heeft beslist, dat er grond
was om de administratieve beslissing welke de jaren
1938 tot 1940 en 1946 als vallend onder de arbeidsre-
geling heeft erkend, te handhaven; dat de Commissie
van beroep waarbij de zaak in haar geheel onder be-
roep was, zich niet over de toepassing van het in
artikel 7, 1°, bepaalde vermoeden heeft uitgesproken;
dat de Raad van State dus zijn toezicht niet kan uit-
oefenen op de redenen waarom de Commissie van be-
roep verzoeker het voordeel van die bepaling heeft
ontzegd; dat de bepaling op dat punt onvoldoende ge-
motiveerd is;

Besluit :

Artikel 1.

De beslissing van 5 maart 1962 van de Hoge Com-
missie voor pensioenen is vernietigd.

Artikel 2.

Dit arrest zal op de registers van de Hoge Commissie
voor pensioenen worden overgeschreven en melding
ervan zal worden gemaakt op de kant van de vernietigde
beslissing.

Artikel 3.

De zaak wordt verwezen naar de anders samenge-
stelde Hoge Commissie voor pensioenen.

Artikel 4.

De kosten, bepaald op 750 frank, komen ten laste
van de Staat (ministerie van Sociale Voorzorg).

HOF VAN BEROEP TE GENT

5de Kamer. — 5 maart 1962.

Voorzitter : M. Maraite.

Raadsheren : M.M. Vanparijs en Moerenhout.

Advocaat-generaal : M. Matthijs.

Advokaten : Mrs Van Hoorebeke, Standaert en
Roland Moreels (Gent).

1. **Bevoegdheid.** — « *Ratione loci* ». — Exceptie van onbevoegdheid. — Op te werpen « in limine litis ».
2. **Bevoegdheid.** — « *Ratione loci* ». — Rechtbank van koophandel. — Eis tot betaling van koopprijs van waren. — Dubbele eis van koper-verweerder : tot tussenkomst en vrijwaring van verkoper en tot schadeloosstelling wegens vertraging bij de aflevering door verkoper en zijn leverancier. — Rechtbank bevoegd t.a.v. deze dubbele eis. — Herhaling van eis tot betaling van koopprijs bij wijze van wedereis, ontstaan uit zelfde overeenkomst of feiten. — Verknochtheid. — Rechtbank van koophandel bevoegd.
3. **Delegatieovereenkomst.** — Koop-verkoop. — Doorverkoop door verkoper aan zijn leverancier. — Rechtstreekse levering aan koper. — Rechtstreekse betaling aan leverancier. — Rechtstreekse wederkerige verbintenissen tussen koper en leverancier. — Oorspronkelijk verkoper enkel makelaar geworden op commissieloon. — Schuldvernieuwing. — Oorspronkelijk verkoper ontslagen van zijn verbintenissen t.o.v. koper.
4. **Koop-verkoop.** — Levering. — Aanvaarding der koopwaren. — Beschikking door koper over gekochte waren. — Erkenning van tijdige en regelmatige levering. — Schadeloosstelling wegens laattijdige levering uitgesloten.
1. *Wanneer, inzake geschil over roerende goederen, meer bepaald vordering tot betaling van de koopprijs en daartegen geopperde bezwaren wegens vertraging in de levering der gekochte waren, verweerder zijn eerste besluitschrift aanvangt met een uitvoerige uiteenzetting over zijn rechtsverhoudingen met de tegenpartij, en verder uitweidt over de vertraging in de levering en de vernietiging van orders door zijn kopers ingevolgd die vertraging, om slechts nadien de onbevoegdheid « ratione loci » van de rechter in te roepen, terwijl voormelde middelen*

over de grond van het geschil geenszins nuttig waren tot de aanwending van het middel over de bevoegdheid, is die exceptie van onbevoegdheid niet meer ontvankelijk omdat zij niet « in limine litis » werd opgeworpen.

2. Ofschoon de rechtbank van Koophandel niet de rechtbank is van de plaats waar de verbintenissen van een koop-verkoop van roerende goederen zijn ontstaan of waar zij uitgevoerd werden of moesten worden, is zij niettemin « ratione loci » bevoegd om, op grond van de artt. 50 en 37 der bevoegdheidswet, kennis te nemen van gans het geschil, wanneer vóór haar eerst aanhangig wordt gemaakt een eis van de verkoper tot betaling van de koopprijs der waren, vervolgens door verweerder-koper een dubbele eis strekkende enerzijds tot tussenkomst en vrijwaring van de persoon die de bestellingen ontving en aan verkoper doorstuurde, en aan de andere kant tot betaling van schadevergoeding door oorspronkelijke eiser-verkoper en de ter vrijwaring opgeroepene wegens vertraging in de levering, terwijl oorspronkelijke eiser-verkoper tegen laatstvermelde dubbele eis zijn vordering tot betaling herhaalt bij wijze van wedereis, ontstaan uit dezelfde betwiste overeenkomst en leveringen of uit dezelfde feiten. Immers, zodra de bevoegdheid « ratione loci » van de rechtbank over de dubbele eis van oorspronkelijke verweerder vaststaat, mag dezelfde rechter kennis nemen van al de andere eisen, waarvan de onderlinge verknochtheid gebleken is.
3. Ingeval de rechtsverhoudingen tussen drie partijen — verkoper, diens leverancier en koper — zodanige ontwikkeling hebben ondergaan dat zij werkelijk uitgegroeid zijn tot een doorverkoop van verkoper aan zijn leverancier, waardoor die verkoper zijn leverancier heeft belast, mits uitkering door laatstgenoemde van de aan verkoper toekomende commissie, dient men in dergelijke verhoudingen een delegatieovereenkomst te erkennen, waaruit in hoofde van de leverancier verbintenis tot levering rechtstreeks t.o.v. koper, en omgekeerd in hoofde van koper verbintenis tot betaling van de prijs eveneens rechtstreeks t.o.v. de leverancier ontstaan zijn, terwijl oorspronkelijk verkoper nog enkel makelaar geworden is op commissieloon, die belang had bij de goede tenuitvoerlegging van de door zijn tussenkomst ontstane handelsbetrekkingen en -verbintenissen. Daar dergelijke delegatie met schuldvernieuwing gepaard ging, werd oorspronkelijke verkoper ontslagen van zijn verbintenissen als verkoper tegenover de koper, namelijk wegens zobeweerde laattijdige levering van de koopwaren.
4. Ondubbelzinnige aanvaarding van de levering van en beschikking over de gekochte waren betekenen bij koper de erkenning van een tijdige en regelmatige levering, waardoor zijn aanspraak op schadelessstelling wegens laattijdige levering als ongegrond voorkomt.

N.V. « Cie. Commerciale Atlantique t./
N.V. « Usine Cotonnière d'Erembodegem »,
firma « Desatex », en mr. Roland Moreels, q.g.

Aadvies O.M.

I. Nopens hetgeen voorafgaat.

- a) Bij deurwaardersexploot van 5 december 1958,

liet de N.V. « Usine Cotonnière d'Erembodegem » (verder steeds aangeduid onder de letters U.C.E.) de N.V. « Compagnie Commerciale Atlantique » te Brussel (verder steeds aangeduid onder de letters (C.C.A.), vóór de Rechtbank van koophandel te Aalst dagvaarden tot veroordeling van 142.800 F + 178.500 F, hetzij in totaal 321.300 F, respectievelijke bedragen van twee facturen dd. 10 en 14 februari 1958, wegens levering F.O.B. Antwerpen van 4.000 en 5.000 hetzij in totaal 9.000 dekens, meer de verzuimsrente sedert 1 april 1958.

b) Bij deurwaardersexploot van 2 maart 1959, heeft de C.C.A., verweester in bovenvermeld geding, op haar beurt, dagvaarding voor dezelfde rechtbank doen betekenen aan de heer Guy De Saedelee, handel drijvend onder de firma « Desatex », te Gent, op grond van de bewering dat :

1. de overeenkomsten van koop-verkoop, voorwerp van de eerste vordering ingesteld door U.C.E., niet met laatstvermelde vennootschap doch wel met voornoemde De Saedelee werden gesloten, zodat die eerste vordering als niet-ontvankelijk zou dienen te worden afgewezen ;

2. « daarenboven » (sic) de rechtbank van koophandel te Aalst t.o.v. deze eerste vordering onbevoegd was « ratione loci ».

Doch, voor het geval de rechtbank haar territoriale bevoegdheid mocht erkennen, en die eerste vordering U.C.E. t./ C.C.A. ontvankelijk mocht verklaren, vorderde de C.C.A. de heer Guy De Saedelee te veroordelen in het eerste geding U.C.E. t./ C.C.A. tussenbeide te komen ten einde deze ingestelde vervolgingen te doen ophouden, en, bij gebreke daarvan, de heer Guy D Saedelee te veroordelen de C.C.A. te vrijwaren in hoofdsom, intresten en kosten wegens de veroordelingen die tegen haar zouden kunnen uitgesproken worden in de eerste vordering.

c) Bij zelfde deurwaardersexploot van 2 maart 1959, heeft de C.C.A. bovendien, zowel tegen de heer Guy De Saedelee als tegen de U.C.E., een tweede vordering ingesteld, waarvan de C.C.A. van meetaf verklaarde dat zij verknocht was met de eerste vordering U.C.E. t./ C.C.A. en met hierboven bedoelde eis tot tussenkomst en vrijwaring, en ingesteld werd voor het geval de rechtbank haar bevoegdheid « ratione loci » zou ontkennen en de eerste vordering U.C.E. t./ C.C.A., mede de eis tot vrijwaring niet ontvankelijk zou verklaren. Deze tweede vordering, « gesteund op artt. 1134, 1165, 1184, 1610 en 1611 B.W. », strekte ertoe, de U.C.E. en de heer De Saedelee hoofdelijk of minstens onverdeeld te horen veroordelen tot betaling aan de C.C.A. van een schadevergoeding ten bedrage van 136.170 F, wegens laattijdige levering aan de C.C.A. van de 9.000 dekens.

Er dient echter te worden opgemerkt dat tegen deze eis de U.C.E., bij wijze van wedereis, haar eerste vordering tot betaling tegen C.C.A. herhaald heeft.

d) Bij vonnis op tegenspraak van 1 oktober 1959, heeft de rechtbank, na hoger bedoelde eisen wegens verknochtheid te hebben samengevoegd, haar bevoegdheid « ratione loci » erkend, de eis U.C.E. t./ C.C.A. tot betaling van 321.300 F ontvankelijk en gegrond verklaard, behalve wat de gevorderde verzuimsrente betreft, en de oproeping tot vrijwaring C.C.A. t./ Guy De Saedelee als ongegrond afgewezen, evenals de andere eisen van de C.C.A.

e) Tegen dit vonnis, haar betekend op 30 oktober 1959 heeft de C.C.A., op 1 december 1959, dus bin-

nen de wettelijke termijn, en naar regelmatige vorm, ontvankelijk beroep ingesteld.

f) Geïntimeerde De Saedeleer werd echter sedertdien, en nl., bij vonnis van 16 maart 1960, failliet verklaard. De curator over dit faillissement, Mster Roland Moreels, heeft het geding voor het Hof hervat en komt q.q. vrijwillig in het geding tussenbeide.

II. Wat de bevoegdheid «*ratione loci*» van de eerste rechter betreft.

Artikel 50 der bevoegdheidswet, zoals deze bepaling gewijzigd werd bij art. 11 der wet van 15 maart 1932, bepaalt dat de rechter waarvoor de eerste eis ahangig is, kennis zal nemen van de eisen in vrijwaring en de wedereisen, in zover hij binnen de perken blijft van zijn bevoegdheid zoals zij bij artikel 37 der bevoegdheidswet verlengd wordt, d.w.z. in zover de wedereisen, waarvan de rechtbank van koophandel kennis mocht nemen, ontstaan zijn uit de overeenkomst of uit het feit dat aan de oorspronkelijke vordering ten grondslag was.

In verband met voormelde bepalingen, en afgezien van de andere tot staving van de territoriale bevoegdheid van de rechtbank van koophandel te Aalst ingeroepen argumentering, volstaat het, naar ons oordeel, vast te stellen dat de C.C.A. de door haar exploit van 2 maart 1959 tegen U.C.E. en De Saedeleer geformuleerde eis vóór deze rechtbank heeft ingesteld, en de U.C.E. tegen laatstvermelde vordering haar eerste eis tot betaling opnieuw heeft ingesteld bij wijze van wedereis, ontstaan uit dezelfde betwiste overeenkomsten en leveringen of uit hetzelfde feit, om tot de bevoegdheid «*ratione loci*» van de eerste rechter te besluiten.

III. Wat de grond van de zaak betreft.

1. Oorspronkelijke vordering U.C.E. t./ C.C.A.

Zoals vóór de eerste rechter, volhardt appellante (C.C.A.) in haar stelling als zou zij omtrent de koopverkoop van de partijen dekens, waarvan betaling door U.C.E. gevorderd wordt, niet hebben gecontracteerd met U.C.E. doch enkel en uitsluitend met De Saedeleer, d.i. «Desatex», zodat, bij gebrek aan rechtsverband tussen U.C.E. en C.C.A., de vordering tot betaling van U.C.E. niet ontvankelijk zou zijn.

Uit het onderzoek van de tussen partijen C.C.A. - «Desatex» - U.C.E. gewisselde brieven en berichten is het volgende gebleken :

a) De bestelling door C.C.A. van 50.000 dekens S.C.G. (en niet 30.000, zoals in het vonnis «*a quo*» verkeerd vermeld wordt) tegen de prijs van 35,70 F het stuk netto - F.O.B. Antwerpen, levering in september, oktober en november 1957, met betaling netto tegen aflevering der dokumenten bij de inscheping, werd gedaan aan «Desatex», die deze koop-verkoop bevestigde onder de rubriek «*confirmation de vente U.C.E./1*», bij brief aan C.C.A. van 2 mei 1957.

b) Voormelde bestelling wordt door «Desatex» aan de U.C.E. doorgestuurd bij brief van 6 mei 1957, met bepaling van een prijs van 35,35 F netto het stuk, met bovendien het volgend beding: «*Les factures devront être adressées à la Compagnie Commerciale «Atlantique au prix de 35,70 F la couverture. - La différence, soit 0,35 F par couverture nous sera transférée sous forme de note de crédit au fur et à mesure des règlements du client*».

c) Tussen «Desatex» en C.C.A. wordt eveneens overeengekomen dat U.C.E. rechtstreeks zal faktureren aan de C.C.A. (zie brief van 8 mei 1957).

d) Naderhand, en meer bepaald te rekenen van 9 oktober 1957, ontstaan er tussen C.C.A. en U.C.E., in verband met de uitvoeringsmodaliteiten van voormelde koop-verkoop, aanvankelijk afgesloten tussen C.C.A. en «Desatex», rechtstreekse verbindingen en briefwisseling, o.m. wat de betalingsmodaliteiten betreft, het bepalen van de vervaldagen der geaccepteerde wissels, de mogelijkheid om deze vervaldagen te wijzigen in verband met de omstandigheden.

Terwijl vroeger de wissels ter acceptatie over «Desatex» werden opgestuurd, geschiedt deze toezending nu rechtstreeks door U.C.E. aan C.C.A., die daaraan gevolg verleent.

Wat de leveringen aangaat, stelt men dezelfde rechtstreekse verbindingen vast tussen U.C.E. en C.C.A., wier afgevaardigde, zekere heer Focquet, zelfs bezoek brengt aan U.C.E. om de leveringen te bespreken.

Wanneer zich nu, in december 1957, moeilijkheden voordoen omtrent de tijdige leveringen, worden de rechtstreekse betrekkingen tussen C.C.A. en U.C.E. steeds vastgesteld, terwijl «Desatex» met de dag minder aangesproken wordt: een duidelijk overzicht van deze toestand, zoals deze uit de briefwisseling voortspuit, wordt in de besluiten van tweede geïntimeerde weergegeven.

Ofschoon aldus uit de overeenkomsten C.C.A. - Desatex en Desatex - U.C.E. zich een toestand heeft ontwikkeld die er schijnt op te wijzen dat bedoelde overeenkomsten vervangen werden door een andere overeenkomst, rechtstreeks tot stand gekomen tussen C.C.A. en U.C.E., waarbij «Desatex» nog enkel de rol heeft vervuld van commissiennair, heeft de eerste rechter niettemin geoordeeld dat de gewisselde brieven niet toelaten te besluiten dat, bij gemeen akkoord tussen de drie partijen, U.C.E. de rechten en verplichtingen van «Desatex» zou overgenomen hebben t.o.v. de C.C.A. Nóchtans, heeft de rechtbank de stelling van appellante als zou er tussen haar en U.C.E. geen rechtsverband bestaan, verworpen, omdat, naar haar oordeel, C.C.A. de U.C.E. erkend heeft als zijnde er toe gemachtigd om namens «Desatex» te ontvangen, en zolang deze machtiging niet werd ingetrokken, C.C.A. de betalingen aan U.C.E. diende te verrichten.

Ons wil het evenwel voorkomen dat, op grond van zelfde briefwisseling, de rechtsverhoudingen tussen de drie partijen, sedert oktober 1957, zodanige ontwikkeling hebben ondergaan dat zij werkelijk uitgegroeid zijn tot een doorverkoop van Desatex aan U.C.E., waardoor de eerste verkoper (Desatex) zijn verkoper (U.C.E.) gedelegeerd heeft om te leveren aan zijn eigen koper (C.C.A.) en deze laatste tevens gedelegeerd heeft om de prijs aan U.C.E. te betalen, met, zoniet uitdrukkelijke, minstens stilzwijgende toestemming van koopster (C.C.A.), in welk geval men in deze rechtsverhoudingen een delegatieovereenkomst kan erkennen, waaruit in hoofde van U.C.E. verbintenis tot levering rechtstreeks t.o.v. C.C.A. en omgekeerd in hoofde van C.C.A. verbintenis tot betaling eveneens rechtstreeks t.o.v. U.C.E., ontstaan zijn (Zie: A.P.R. - Jan Ronse - Delegatieovereenkomst - nrs 24 en 44, 83 tot 85).

Deze zienswijze is de stelling welke m.i. terecht voorgehouden wordt door tweede geïntimeerde, en die hij, aan de hand van overtuigende gegevens geput uit de dossiers, oordeelkundig heeft weten te staven.

Doch welke van beide opvattingen men ook moge bijtreden, in elk geval komt men tot het besluit dat

de vordering tot betaling van de U.C.E. tegen de C.C.A. ontvankelijk is, terwijl het geëiste bedrag van 321.300 F per se door de C.C.A. niet betwist wordt.

2. *De vordering C.C.A. t./ U.C.E. en De Saedeleer (thans Mr. R. Moreels q.q.).*

Zoals de eerste rechter het terecht heeft doen uitschijnen strekt deze vordering ten slotte tot verbreking van de overeenkomst van koop-verkoop wegens laattijdige levering van de bestelde dekens met toekenning van schadeloosstelling.

Dat de levering van de koopwaren niet geschied is binnen de tussen partijen contractueel bedongen termijnen, en dat de C.C.A. herhaaldelijk tot levering heeft aangedrongen lijdt geen twijfel.

Doch, ondanks de laattijdigheid van de leveringen, heeft de C.C.A. ze zonder protest aanvaard en tevens steeds verdere onderrichtingen gegeven tot leveren, terwijl de C.C.A. tegen beide facturen van 10 en 14 februari 1958 eerst op 28 maart 1958 heeft geprotesteerd, nadat zij met haar eigen kopers moeilijkheden ondervond, en toen de koopwaar zich reeds te Dakar bevond, wat andermaal wijst op aanvaarding er van in hoofde van koopster, vermits zij over de koopwaar heeft beschikt.

Met de eerste rechter zijn wij dan ook van oordeel dat appellante aldus aan het middel van de laattijdigheid der leveringen heeft verzaakt.

Te vergeefs houdt appellante m.i. voor dat de facturen van 10 en 14 februari 1958 op voorhand werden geprotesteerd door haar brief van 4 februari 1958 aan de U.C.E. Zoals eerste geïntimeerde terecht doet opmerken, betreft laatstvermelde brief geen protest omtrent de termijn of de aard der levering, doch wel uitsluitend een protest nopens een wijze van betaling. Het is slechts op 10 juni 1958 dat C.C.A. beweert dat de koop-verkoop niet gedaan werd F.O.B. Antwerpen, doch C.I.F. Dakar, wat, afgezien van de onjuistheid van deze bewering, in elk geval als een laattijdig protest dient te worden beschouwd.

De vordering tot verbreking wegens laattijdige levering met toekenning van schadeloosstelling is derhalve, naar ons oordeel, niet gegrond, te meer appellante, die over de koopwaren heeft beschikt, deze in geval van verbreking niet zou kunnen teruggeven.

Wij besluiten dienvolgens tot de afwijzing van het hoger beroep als zijnde ongegrond.

Arrest :

Na partijen gehoord te hebben in hun middelen en besluiten ;

Na kennisneming van de stukken, o.m. de uitgifte van het aangevochten vonnis, verleend door de rechtbank van koophandel te Aalst op 1 oktober 1959 ;

Overwegende dat het hoger beroep regelmatig is naar tijd en vorm ;

Overwegende dat, na de faillietverklaring van tweede geïntimeerde, meester Roland Moreels als curator van het faillissement in het geding optreedt ;

1. Overwegende dat de eerste rechter zich om oordeelkundige redenen, die het Hof beaamt, bevoegd verklaarde ratione loci om kennis te nemen van de eis door geïntimeerde ingesteld ;

Overwegende dat appellante inderdaad haar conclusie in eerste aanleg aanving met een uitvoerige uiteenzetting over haar rechtsverhoudingen met beide geïntimeerden - waarbij zij betoogde dat De Saedeleer haar « contractpartij » was ;

dat zij verder uitweidde over de vertraging in de levering, de vernietiging van orders door haar kopers ingevolge die vertraging, de desaangaande door haar bij eerste geïntimeerde ingebrachte bezwaren, enz... en eerst daarna de bevoegdheid ratione loci aanraakte ; dat de voorafgaande uiteenzetting, die hoofdzakelijk middelen over de grond van het geschil beoogde, geenszins nuttig was tot de aanwending van het middel over de bevoegdheid ratione loci ; dat derhalve die exceptie niet in limine litis werd opgeworpen ;

dat appellante weliswaar in de samenvatting aan het slot van haar conclusie de onbevoegdheid eerst vermeldt ; dat zulks echter niets afdoet aan de hierboven gedane vaststelling die de feitelijke rangorde van de argumenten en middelen weergeeft en laat blijken dat vooraf de grond behandeld werd, zelfs tot staving van de door appellante op grond van vertraging in de levering gestelde wedereis ;

Overwegende, daarenboven dat de vordering van eerste geïntimeerde tot betaling van de facturen dd. 10 en 14 februari 1958 niet enkel gesteld werd door haar dagvaarding dd. 5 december 1958, doch tevens als wedereis op de dagvaarding van appellante dd. 2 en 3 maart 1959 ; dat appellante bij dit exploit beide geïntimeerden opriep voor dezelfde rechtbank van koophandel te Aalst en een dubbele eis stelde ;

1) tussenkomenst en vrijwaring vanwege De Saedeleer, voor het geval de rechtbank zich bevoegd zou verklaren op de oorspronkelijke eis tot betaling van de facturen en die vraag ontvankelijk zou achten ;

2) betaling van schadeloosstelling door beide geïntimeerden wegens vertraging in de levering, voor het geval de rechtbank zich niet bevoegd zou verklaren op de oorspronkelijke vordering en deze, met de eis in vrijwaring, voor niet ontvankelijk zou houden ; dat zij die laatste eis kenmerkte als een « nieuwe vordering... verknocht... met de... oorspronkelijke eis » ;

dat de overgelegde bescheiden uitwijzen dat de vordering van eerste geïntimeerde — onverschillig of men ze aanziet als oorspronkelijke eis of als wedereis — voortspruit uit de overeenkomst waarop de zogenoemde « nieuwe vordering » van appellante steunde ; dat de eerste rechter dienvolgens hoe dan ook, ingevolge artt. 50 en 37 van de bevoegdheidswet, kennis nemen mocht ratione loci van hetgeen eerste geïntimeerde voor hem vroeg ;

dat de eerste rechter om zijn plaatselijke bevoegdheid te beoordelen niet enkel letten moest op het inleidende exploit tot de oorspronkelijke vordering (de dagvaarding, dd. 5 december 1958), doch op al de stukken waarbij een eis of wedereis voor hem aanhangig werd gemaakt ; dat, zodra de bevoegdheid ratione loci van de eerste rechter over de « nieuwe vordering » van appellante vaststaat — en ze wordt door alle partijen aanvaard, — dezelfde rechter kennis nemen mag van al de ermede verknochte eisen ; dat die verknochtheid gebleken is en overigens uitdrukkelijk door appellante wordt erkend, zowel in haar dagvaarding als in haar conclusie voor de eerste rechter waar zij de samenvoeging vraagt van de twee zaken om reden van die verknochtheid ;

2. Overwegende dat, alhoewel de bestellingen aanvankelijk door appellante gedaan werden aan tweede geïntimeerde, zij van meet af aan werden doorgegeven door laatstgenoemde aan eerste geïntimeerde, terwijl tussen partijen aanvaard werd dat de facturen door eerste geïntimeerde zouden opgemaakt worden op appellante ;

dat eerste geïntimeerde en appellante vanaf het begin met die werkwijze bekend waren en ertegen geen bezwaar inbrachten, althans niet zolang de han-

delsbetrokkingen gaaf waren en geen scherpe betwistingen waren ontstaan; dat, in strijd met de beweringen van appellante, De Saedeleer haar wél op 8 mei 1957 (dit beduidt zes dagen na de bevestiging van de eerste bestelling) berichtte dat de facturen rechtstreeks op haar zouden opgemaakt worden door eerste geïntimeerde (4, kaft II, curator); dat, in stede van hiertegen enigerlei bezwaar of voorbehoud te laten gelden, appellante verdere bestellingen deed van dergelijke koopwaar aan tweede geïntimeerde;

dat het verschil in de prijs, bedongen tussen appellante en tweede geïntimeerde en die gestipuleerd door De Saedeleer tegenover eerste geïntimeerde, het commissieloon vertegenwoordigde dat door eerste geïntimeerde rechtstreeks aan tweede geïntimeerde zou uitgekeerd worden;

dat van 9 oktober 1957 af rechtstreekse onderhandelingen gevoerd werden betreffende de uitvoering van voormelde bestellingen tussen appellante en eerste geïntimeerde: herhaalde briefwisseling, bespreking met een afgevaardigde van appellante, instructies over leveringen, allerlei betwistingen in verband met leveringen en leveringstermijnen; dat, alhoewel het eerste contact tussen appellante en eerste geïntimeerde zich voordeed gedurende de afwezigheid van De Saedeleer, de rechtstreekse onderhandelingen en besprekingen na diens terugkeer werden voortgezet en zeer druk gevoerd tussen eerst vermelde partijen, die onafhankelijk van De Saedeleer optraden;

dat de facturen door eerste geïntimeerde op appellante werden opgemaakt; dat appellante die facturen aanvaardde o.m. die waarvan eerste geïntimeerde thans betaling eist, en effecten tot betaling aan eerste geïntimeerde liet geworden;

dat appellante en eerste geïntimeerde de betalingsmodaliteiten van die facturen en effecten herhaaldelijk bespraken en, zonder enigerlei tussenkomst, regelden of wijzigden (vgl. brieven dd. 6, 8, 15, 16 januari en 4 februari 1958, stukken U.C.E. 78, 77, 76, 75 en 68);

dat appellante en eerste geïntimeerde elkander op hun onderlinge rechtstreekse verbintenissen en de verwaarlozing ervan wezen en de nakoming van de verbintenissen of de goedmaking van de verwaarlozing eisten (vgl. brieven 6 maart 1958, stukken C.C.A. I, nummer 37, 2 en 9 april, 17 en 20 mei 1958, stukken U.C.E., nummers 56, 55, 54, 52);

Overwegende dat de bescheiden betreffende de rechtstreekse onderhandelingen tussen eerste geïntimeerde en appellante — in hun geheel — alsook die nopens de tussenkomst van tweede geïntimeerde (vgl. brieven dd. 18 november 1957 en 31 december 1957, stukken C.C.A.I, nummers 18 en 24; brief dd. 21 januari 1957 met bijlage, stukken C.C.A., I, nummers 31 en 30) uitwijzen dat, sedert de bestellingen in mei 1957 de rechtsverhoudingen tussen de drie partijen, bij ondubbelzinnige en allerzijds aanvaarde delegatie, aldus zijn geëvolueerd dat de oorspronkelijke verkoper (De Saedeleer) zijn leverancier (U.C.E.) gedelegeerd heeft om rechtstreeks aan zijn koper (C.C.A.) te leveren en meteen deze laatste delegeerde om de prijs te betalen aan zijn oorspronkelijke leverancier (U.C.E.), mits uitkering door laatstgenoemde van de aan De Saedeleer toekomende commissie; dat die stukken bewijzen dat appellante en eerste geïntimeerde zodoende onderling als koper en verkoper optraden, terwijl tweede geïntimeerde alsdan nog enkel makelaar was op commissie, die belang had bij de goede tenuitvoerlegging van de door zijn tussenkomst ontstane handelsbetrokkingen en -verbintenissen en deswege opmerkingen van de ee partij aan de andere overmaakte en bemiddelend optrad; dat derhalve een rechtstreekse ver-

plichting van levering bestond vanwege eerste geïntimeerde tegenover appellante, en anderzijds een rechtstreekse verplichting tot betaling van appellante aan eerste geïntimeerde (vgl. A.P., tw. Delegatieovereenkomst, nummers 24, 44, 82 en volg.);

Overwegende dat appellante weliswaar naderhand — nadat zeer scherpe betwistingen tussen haar en eerste geïntimeerde waren gerezen — trachtte die nieuwe verhouding te verbreken en terug te keren tot de oorspronkelijke toestand (vgl. brief dd. 26 juli 1958 van C.C.A. aan De Saedeleer, stukken curator, kaft II, nummer 29); dat de delegatie alsdan evenwel door alle partijen was aanvaard en herhaaldelijk tenuitvoergelegd — zoals uit de hierboven gedane uiteenzetting vaststaat — zodat appellante niet meer gerechtigd was tot herroeping van de voltooide delegatie en de ontstane verbintenissen hun uitwerking moesten hebben (vgl. A.P.R., op. cit., nummer 44);

Overwegende dat de aanvoering vanwege De Saedeleer in een schrijven d.d. 16 mei 1957 gericht aan eerste geïntimeerde, waaruit kan afgeleid worden dat aanvankelijk het vermijden van een dubbele overdrachtsaks het rechtstreeks factureren door eerste geïntimeerde op appellante beïnvloedde, niets verandert aan de hierboven geschetste, metterdaad voorgekomen ontwikkeling van de verhoudingen tussen de drie partijen;

3. Overwegende dat het door eerste geïntimeerde tegen appellante geëiste bedrag niet betwist wordt; dat het vaststaat ingevolge twee regelmatige en door appellante aanvaarde facturen;

4. Overwegende dat de eerste rechter om oordeelkundige redenen, die het Hof beaamt, aanvaard heeft dat appellante niet gerechtigd was schadevergoeding te eisen wegens vertraging in de levering; dat immers de levering van de koopwaar — die verkocht was F.O.B. Antwerpen — door appellante werd aanvaard zonder voorbehoud, noch protest, en verscheppt naar Dakar; dat appellante, na eerste leveringen, instructies gaf voor verdere leveringen aan eerste geïntimeerde; dat zij zonder protest de facturen aanvaardde en effecten ter betaling liet geworden; dat zij eerst bezwaar inbracht toen de koopwaar te Dakar door haar kopers werd geweigerd; hetgeen meteen een ander bewijs van aanvaarding van de koopwaar, door erover te beschikken, doet blijken; dat zij naderhand, zonder instemming van eerste geïntimeerde de, naar haar beweringen, door haar kopers geweigerde goederen, opnieuw verkocht;

Overwegende dat appellante weliswaar soms voorbehoud maakte omtrent de vervalddag van sommige wissels, doch dat zulks enkel verband hield met gebeurlijke te late betaling door haar kopers en nooit een voorbehoud uitmaakte nopens aanvaarding van levering wegens vertraging (vgl. brieven d.d. 27 en 31 december 1957 en 6 januari 1958; stukken C.C.A. kaft I, nummers 21, 24, 26);

dat appellante soms wel vertraging in de levering hekelde en aanmaande om zonder uitstel te leveren; dat zij evenwel desondanks telkens de levering blijkt aanvaard te hebben en zulks zonder voorbehoud; dat zij, verre van levering te weigeren, bepaald op verdere intense levering aandrong (vgl. het hierboven vermeld schrijven d.d. 31 december 1957);

Overwegende dat de door appellante ingeroepen brief d.d. 4 februari 1958 (stukken C.C.A., kaft I, nummer 34) enkel een betalingsregeling inhoudt, waarbij haar zekere faciliteiten worden toegezegd ter vereffening van aanvaarde wissels indien haar kopers niet te rechter tijd zouden betalen; dat hij niet neerkomt op een aanvaarding door eerste geïntimeerde van

een door appellante gemaakt voorbehoud of bezwaar omtrent een levering;

Overwegende dat de beweringen van appellante nopens haar mededelingen aan eerste geïntimeerde omstreeks 28 maart 1958 en de toezeggingen vanwege laatstgenoemde in niets en door niets bewezen zijn;

Overwegende dat de brieven van appellante d.d. 2 en 9 april 1958, dit beduidt meer dan zes weken nadat de koopwaar voor haar rekening door haar transporteur naar Dakar verscheept was en na de aanvaarding van de facturen, niet als een tijdig of nuttig bezwaar kan gelden;

dat de ontstentenis van antwoord vanwege eerste geïntimeerde op die brieven niet kan aangezien worden als een erkenning van de gegrondheid van de geheven weigering om in te gaan op al te laat ingebrachte en door aanvaarding gedekte bezwaren;

Overwegende dat, indien tweede geïntimeerde sommige pogingen heeft aangewend om het standpunt van appellante betreffende de te late levering gestand te doen, eerste geïntimeerde daarentegen beslist het debat heeft geweigerd en elk bezwaar zonder meer heeft afgewezen (vgl. schrijven d.d. 21 augustus 1958, stukken U.C.E., nummer 41);

Overwegende dat de ondubbelzinnige aanvaarding van de levering en de beschikking over de koopwaar meebrengt dat appellante erkend heeft dat de levering tijdig en regelmatig geschiedde; dat appellante dienvolgens geen schadevergoeding meer eisen kan wegens laattijdige levering tegen de leverancier en evenmin tegen de oorspronkelijke verkoper;

Overwegende dat, overigens, ten aanzien van laatstgenoemde uit de hierboven gedane uiteenzetting over de ontwikkeling van de rechtsverhoudingen tussen de drie partijen, voornamelijk uit de daden ter uitvoering van de overeenkomst, genoegzaam gebleken is dat de delegatie met schuldvernieuwing gepaard ging en De Saedeleer ontslagen werd van zijn oorspronkelijke verbintenissen als verkoper tegenover appellante;

Om deze redenen :

Het Hof,
Wijzend op tegenspraak;

Gelet op artikel 24 der wet van 15 juni 1935;

Gehoord in openbare rechtszitting advocaat-generaal Matthys in zijn eensluidend advies;

Verleent akte aan Mr. Roland Moreels dat hij in het geding tussenkomt en de instantie herneemt als curator van het faillissement De Saedeleer Guy;

alle andere of meer omvattende conclusies als niet gegrond verwerpend;

verklaart appellante ontvankelijk doch niet gegrond in haar hoger beroep;

bevestigt diens gevolg het aangevochten vonnis in al zijn beschikkingen;

Verwijst appellante in de kosten van de aanleg.

Beveelt de afscheiding der kosten op het hoger beroep gevallen ten bate van Mrs. Cruyt en De Ryck, pleitbezorgers, die ter rechtszitting van heden bevestigen het grootste deel derzelfde te hebben voorgesloten.

HOF VAN BEROEP TE BRUSSEL

8e Kamer. — 5 april 1962 (1).

Voorzitter : M. Winckelmans.

Raadsleden : M.M. Van Hal en Elleboudt.

Advocaat-Generaal : M. Dijkmans.

Onrechtmatige daad. — Verwarrende vermelding inzake herkomst van horloges. — Nationaliteit van een horloge bepaald door de voornaamste verrichtingen in de fabricage.

De bewoording « Eb Swiss » voorkomend op de wijzerplaat van een horloge openbaart niet duidelijk dat dit uurwerk met Zwitserse onderdelen buiten Zwitserland werd gemonteerd.

« Eb Swiss »; combinatie van « Eb » verkorting van het Franse woord « ébauches » en van het Engelse woord « Swiss » suggereert bij de kopers de indruk dat het over een Zwitsers uurwerk gaat.

Belangrijker dan het produceren van de onderdelen (ébauches); zijn de handverrichtingen vereist voor het monteren, ajusteren en regelen van de horloges. De plaats waar deze handverrichtingen geschieden bepaalt de nationaliteit van het uurwerk.

N.V. Etabl. Verdal en Cs. t./ N.V. Etabl.
A. Kinsbergen.

Overwegende dat de beroepen, regelmatig naar vorm binnen de wettelijke termijn aangetekend zijn; dat het incidenteel beroep bij conclusie ter zitting ingeleid eveneens ontvankelijk voorkomt;

Overwegende dat om reden van hun verknochtheid de onder nummers 39.144 en 41.368 van de algemene rol ingeschreven zaken dienen samengevoegd te worden;

Overwegende dat de N.V. Etablissements Kinsbergen zich in hoofdorde bezig houdt met het invoeren in België van in Zwitserland geassembleerde geajusteerde en geregelde uurwerken, welke zij verder in België verkoopt onder haar handelsmerk « Pontiac », regelmatig gedeponereerd; dat harerzijds de N.V. Verdal eveneens geassembleerde geajusteerde en geregelde uurwerken in Zwitserland aankoopt, namelijk bij de Firma Pronto te La Noiremont, dat zij deze uurwerken, die ontegensprekelijk van Zwitsers fabrikaat zijn, in België te koop stelt, dat hare afnemers-winkeliers, en onder anderen de appellanten sub 2 tot 9 in zaak nr. 39.144 en Druet Claire in zaak nr. 41.368, die onafhankelijke handelaars zijn, die uurwerken in het publiek verspreiden;

Overwegende niettemin dat de N.V. Verdal van oktober 1952 tot december 1956 in Duitsland gemonteerde, beëindigde en geregelde uurwerken met in Zwitserland aangekochte onderdelen heeft ingevoerd en ze in België te koop heeft gesteld; dat zij op de wijzerplaat van die uurwerken de melding « Eb Swiss » heeft aangebracht om volgens haar de Zwitserse oorsprong van de onderdelen te laten kennen; dat na december 1956 appellante N.V. Verdal nog andere movements in Duitsland gemonteerd met Zwitserse onderdelen, heeft ingevoerd en in België onder haar merk Verdal heeft verkocht maar dat die uurwerken geen melding meer droegen van Zwitserse oorsprong (Eb. Swiss of al ware het ook een andere aanduiding).

Overwegende dat de N.V. Kinsbergen in haar inleidende dagvaardingen dd. 26 september 1955 en volgende, aanvoert dat de N.V. Verdal, door het aanbrengen van de melding « Eb Swiss » op de wijzer-

Abonneert U op Rechtskundig Weekblad

plaat van de in Duitsland met Zwitserse onderdelen gemonteerde uurwerken, die uurwerken heeft laten doorgaan als zijnde van Zwitsers fabricaat en daardoor een daad van oneerlijke mededinging heeft gesteld; dat de uitgestrekte publiciteit gedaan, voornamelijk door de afnemers-winkeliers, om de uurwerken Verdal of Verdal-Riviera te annunceren als zijnde 100 t.h. van Zwitsers fabricaat, zonder onderscheid te maken tussen de in Duitsland of in Zwitserland gemonteerde uurwerken, eveneens het kopend publiek misleid heeft met het gevolg dat dit, leek in zake horloges, heeft moeten geloven dat al de Verdaluurwerken, met inbegrip van deze die de vermelding « Eb Swiss » niet dragen, als zijnde van Zwitsers fabricaat moesten gehouden worden; dat die handelingen in hoofde van appellanten een tweede vorm van oneerlijke mededinging uitmaken;

Overwegende dat appellanten ten onrechte aanvoeren dat deze tweede vorm van oneerlijke mededinging een nieuwe eis uitmaakt welke in beroep niet ontvankelijk zou worden;

Overwegende dat die opwerping onjuist is; dat volstaat lezing te nemen van de tiende alinea van het inleidend exploit om zich ervan te vergewissen dat geïntimeerde die vorm van oneerlijke mededinging duidelijk bedoeld heeft;

Overwegende, ten andere, dat de oorspronkelijke eis gesteund wordt op het begrip van fouten in gemeen recht, zoals zij bepaald en gepreciseerd zijn op objectieve wijze bij middel van verplichting of verbod door het Koninklijk Besluit van 23 december 1934 (zie op dat punt De Page II nr 941) dat de vordering tot grondslag hebbende tekortkomingen aan de principes van de eerlijke mededinging en tot voorwerp: de herstelling van de schade die er het gevolg van is, geïntimeerde ertoe gemachtigd was zelfs in graad van beroep een nieuw middel in te roepen welk betrekking had met andere procédés van aard de normale voorwaarde van de eerlijke mededinging te verdraaien;

Overwegende dat te bemerken valt dat dit nieuw middel ingeleid werd op zulke wijze dat de rechten van de verdediging geëerbiedigd werden vermits appellanten doeltreffend geconcludeerd hebben over de waarde ten gronde van dit middel;

Overwegende dat niet twijfelachtig voorkomt dat in zake handelsmededinging de waarheid, zo zij op klare wijze uitgedrukt wordt, geenszins een fout kan uitmaken, dat zij bovendien de wettige belangen van het kopend publiek in de hand werkt;

Overwegende dat de te bescheiden bewoording « Eb Swiss » niet duidelijk openbaart dat het uurwerk waarvan de wijzerplaat die vermelding vertoont met onderdelen van Zwitsers fabricaat gemonteerd werd maar toch buiten Zwitserland door vreemde arbeiders;

Overwegende dat de eerste Rechter oordeelkundig weerhouden heeft dat de combinatie van « Eb » verkorting van het Franse woord Ebauche (vakkundige benaming van een stel van onderdelen) met het Engelse woord « Swiss », hetwelk onvermijdbaar aan de gebruikelijke uitdrukking « Swiss made » laat denken, de indruk suggereert bij de kopers, die geen vaklieden zijn, dat het over een Zwitsers uurwerk gaat;

Overwegende dat de redenering van de eerste Rechter toch niet bij te treden is waar hij weerhoudt dat het gebruik van deze verkorting « Eb Swiss » ongeoorloofd voorkomt, daar zij een verwarring schept met de « Swiss made » uurwerken, welke benaming aan de in Zwitserland gemonteerde en geregelde hor-

loges een vaststaande hoedanigheid of bepaalde eigenschappen waarborgt;

Overwegende dat appellanten terecht laten opmerken dat de oorsprong van natuurlijke produkten wel een waarborg van kwaliteit kunnen toedienen, maar dat integendeel de oorsprong, d.w.z. de aanduiding van het afkomstig land, van gemanufactureerde produkten hun kwaliteit hoegenaamd niet kan geranderen; dat immers voor de hand ligt dat de kwaliteit van gemanufactureerde producten afhangt van de productiemiddelen, van de zorg, van de arbeidsmethodes en van de conceptie met het gevolg dat slechts de aanduiding van het merk van de produkteur ter zake van belang voorkomt;

Overwegende dat feitelijk niet is bewezen dat de courante Zwitserse uurwerken een betere kwaliteit zouden vertonen dan in de andere landen gemonteerde en geregelde horloges; dat het Hof zodus in de onmogelijkheid verkeert om vast te stellen en te verklaren dat de « Swiss made » uurwerken een vaststaande hoedanigheid of bepaalde eigenschappen waarborgen;

Overwegende dat de daden die tegenstrijdig zijn met de eerlijke gebruiken in handelszaken slechts ten titel van voorbeeld opgesomd zijn in artikel 2 van het Koninklijk besluit van 23 december 1934; dat wat het invoeren van « Swiss made » uurwerken aangaat dient weerhouden dat bij de kopers talrijke personen een voorkeur hebben voor de in Zwitserland volkomen gemonteerde en geajusteerde uurwerken en dat een publiciteitscampagne door de montageuurwerkindustrie met grote kosten gevoerd wordt om dit gevolg bij het publiek te verwekken of te versterken;

Overwegende dat de faam van de Zwitserse uurwerken, in die perken beschouwd, een element van het vermogen van mededinging van geïntimeerde uitmaakt welke door appellanten niet kon benadeeld worden;

Overwegende dat het niet is bewezen dat eerste appellante de in Duitsland gemonteerde uurwerken tegen lage prijs aangekocht had en ze in België tegen een hoge prijs heeft kunnen verwezenlijken dank zij hun schijn van Zwitserse oorsprong; dat op te merken valt, om een verband tussen de fout van appellanten en de berokkende schade in het licht te brengen, dat die Duitse uurwerken dadelijk op de Belgische markt verkocht werden; dat daardoor de verkoop van eigenlijke Zwitserse horloges in dezelfde mate herleid werd;

Overwegende dat volledigheidshalve er dient bijgevoegd dat appellanten niet kunnen gevolgd worden waar zij, in strijd met de werkelijkheid en het gezond verstand, aanvoeren dat de handverrichtingen genoodzaakt voor het monteren, ajusteren en regelen van de horloges van minder belang zouden worden dan het produceren, grotendeels bij middel van mecanische procédés, van de onderdelen (ébauches) en dat zij derhalve zo goed de in Duitsland gemonteerde uurwerken als de eigenlijke Zwitserse uurwerken onder de melding « Swiss made » zouden kunnen annunceren en verkopen;

Overwegende dat de eerste vorm van oneerlijke mededinging zodus bewezen is;

Overwegende dat de tweede vorm van onwettige concurrentie eveneens is komen vast te staan; dat immers al de appellanten, uitgenomen Albert Paul, annonces en advertenties hebben laten verschijnen, na het jaar 1952, waarin de nadruk er op gelegd wordt dat al de « Verdal » uurwerken van Zwitserse oorsprong waren (zie Kaft II van het dossier van geïntimeerde);

Overwegende nochtans dat onder het merk Verdal verkocht werden: hetzij in Duitsland gemonteerde uurwerken met Zwitserse onderdelen, hetzij zelfs zuivere Duitse uurwerken gemonteerd met Duitse onderdelen P.U.W. (Pforzheimer Uhr Werke); (zie namelijk het proces-verbaal dd. 13 juni 1957 opgemaakt door deurwaarder Dans - Kaft II ibidem - en de uurwerken bij de bundel gevoegd met aanduiding van hun verkoper);

Overwegende dat niet betwist kan worden dat die publiciteit schuldig is in hoofde van elkeen der appellanten vermits zij als handelaars in horloges vak-kennis moesten bezitten en op de hoogte moesten zijn dat de door hen te koop gestelde uurwerken niet van Zwitserse oorsprong waren maar wel van Duitse herkomst; dat zij bovendien niet gevreesd hebben verzekeringsbons of attesten te tekenen waarin de Zwitserse oorsprong gewaarborgd werd;

Overwegende dat Albert P. alhoewel hij geen publiciteit heeft gemaakt toch op 27 juli 1955 een niet Zwitsers uurwerk als Zwitsers heeft verkocht; dat aan voornoemde als handelaar in horloges niet kon ontsnappen dat dit uurwerk Verdal niet van Zwitsers fabrikaat was, dat hij niettemin schriftelijk had verklaard dat het over een volledig zwitsers fabrikaat ging; dat die enige verkoop toelaat te vermoeden dat hij eveneens al de Verdal uurwerken zonder onderscheid als Zwitsers verkocht;

Overwegende dat te bemerken valt dat het Zwitsers merk Riviera alhoewel internationaal gedeponneerd door de heer Degoumois niettemin niet gebruikt wordt door zijn eigenaar in België of in de aanpalende landen; dat de enkele benaming Riviera derhalve niet van aard is een verband met Zwitserland aan het kopend publiek te suggereren; dat anderzijds dient aangestipt dat zoals bovenaan gezegd de verkoop van de Riviera horloges om andere redenen, zoals hoger gezegd namelijk het aanbrengen van de vermelding «Eb. Swiss» op de wijzerplaat, als daad van oneerlijke mededinging dient weerhouden te worden;

Overwegende dat het gebruik van de melding «Superchock-resist» evenmin gekenschetst voorkomt om aan te nemen dat de N.V. Verdal daardoor een verband van haar Duitse uurwerken met Zwitserland heeft kunnen suggereren;

Overwegende dat de schade door geïntimeerde ondergaan ten gevolge van de oneerlijke mededinging van appellanten slechts ex-aequo et bono kan vergoed worden;

Overwegende dat niet uit het oog dient verloren dat geïntimeerde niet de enige invoerder van Zwitserse uurwerken is; dat het deskundig onderzoek door de eerste rechter bevolen zodus tot geen nauwkeurige vaststellingen en deducties zou hebben kunnen leiden;

Overwegende dat ten andere de N.V. Verdal, aangaande haar wederrechtelijke omzet, haar comptabiliteit door een notaris en een deurwaarder heeft laten vaststellen (Kaft XI dossier Verdal), dat de ingewonnen gegevens, indien zij mindere waarborgen van volledigheid vertonen dan een deskundig onderzoek toch van aard zijn een algemeen uitzicht over de omvang van de berokkende schade te verschaffen; dat de schade door geïntimeerde ondergaan billijk hersteld zal worden door de toekenning ener som van 100.000 frank;

Overwegende dat de ongeoorloofde mededinging van appellanten niet alleen van zuiver academisch karakter is vermits zij haar gevolgen minstens tot in het jaar 1961 heeft uitgebreid; dat huidige geëing als nog van actueel belang dient gehouden te worden;

Overwegende dat niet over het hoofd kan gezien worden dat na het betekenen van de inleidende exploit in september en oktober 1955 nog 5.423 uurwerken met de melding «Eb. Swiss» ingevoerd werden en bovendien talrijke vreemde uurwerken buiten Zwitserland gemonteerd onder het 100 t.h. Zwitsers merk Verdal, hetzij namelijk in 1957-58 en 59 een geheel van 3.478 stukken; (zie Kaft XI Verdal);

Overwegende dat de publicatie van tegenwoordig arrest zodus verantwoord voorkomt, dat ten andere het verzenden van rondschriften aan de klanten — afnemers van eerste appellante, zich niet meer opdringt vermits deze door een circulaire dd. 12 januari 1962 hare afnemers heeft verzocht de nog in voorraad onregelmatig gehouden uurwerken te willen terugbezorgen mits verbintenis vanwege eerste appellante ze te vervangen door een gangwerk dat de herkomst benaming «Swiss made» zal dragen;

Overwegende dat de aanplakking van het arrest in een breedvoerige mate een tweede wijze van publicatie van deze beslissing zou maken, dat die eis niet dient ingewilligd;

Overwegende dat de verbodsbepalingen bij incidenteel beroep aangevraagd in de hierna bepaalde mate kunnen toegekend worden bij uitzondering van deze die uiteraard het normaal handeldrijven van de N.V. Verdal en haar afnemers zouden beletten;

Overwegende dat appellanten in solidum gehouden zijn van de schadevergoeding en van de publicatiekosten daar elkeen van hen door zijn eigen fout tot het ontstaan van de schade bijgedragen heeft;

Om deze redenen:

Het Hof, rechtsprekend op tegenspraak,

Alle andere besluiten van de hand wijzende;

Gehoord in zijn eensluidend advies, gegeven in openbare zitting, de heer Advocaat Generaal Baron Vinçotte;

Gezien art. 24 der wet van 15 juni 1935;

Ontvangt de beroepen en het incidenteel beroep;

Voegt samen de zaken ingeschreven onder nummers 39.144 en 41.368 van de algemene rol;

Bevestigt het aangevochten vonnis waar het aan appellanten verbod oplegt nog verder uurwerken «Verdal» te verkopen met de melding «Eb. Swiss» voor zoveel het gaat over uurwerken welke niet in Zwitserland gemonteerd en afgewerkt zijn; bevestigt eveneens het vonnis waar het over de kosten beslist;

Doet het vonnis te niet voor het overige;

Wijzigende:

Legt nog aan appellanten verbod op uurwerken die buiten Zwitserland gemonteerd en geregeld zijn te verkopen onder een merk dat namelijk in de aankondigingen en publiciteit voorgesteld wordt als een merk van Zwitserse uurwerken;

Beveelt aan appellanten, indien zij de herkomst van hun produkten willen laten kennen, de echte herkomst van de Zwitserse onderdelen van buiten Zwitserland gemonteerde uurwerken op haar waren te vermelden of in de publiciteit te annunceren op een wijze, die geen verwarring zou kunnen wekken met eigenlijke Zwitserse horloges;

Veroordeelt appellanten in solidum tot de publicatie van huidig arrest in drie week-, vak- en dagbladen naar keuze van geïntimeerde, op kosten van appellanten, deze van vertaling inbegrepen, kosten verhaalbaar op eenvoudige voorlegging van factuur;

Zegt dat bewuste publicatiemaatregelen slechts bin-

nen de zes maanden van de uitspraak van tegenwoordig arrest ten uitvoer zullen kunnen gebracht worden.

Veroordeelt appellanten in solidum tot de betaling aan geïntimeerde ener som van honderdduizend (100.000) F ten titel van schadevergoeding er in begrepen de vergoedende intresten maar te verhogen met de gerechtelijke intresten;

Verklaart de oorspronkelijke eis ontvankelijk maar ongegrond voor het overige; wijst geïntimeerde er van af;

Verwijst appellanten in de gerechtelijke kosten van beide instanties.

(1) Dezelfde dag velde het Hof van Beroep te Brussel een gelijkaardig arrest inzake *Verdal* tegen *Degoumois* (Neuchâtel).

NOOT. — In zijn artikel «La nationalité suisse de la Montre» (2) schrijft E. Martin-Achard: «Les montres qui ne sont pas montées en Suisse, ne sauraient être qualifiées de suisses, même si les pièces détachées sont suisses.

Quant au statut des pièces détachées, il est soumis aux règles de la concurrence déloyale. Un cadran suisse destiné à une montre étrangère ne saurait porter une indication «suisse» sans donner l'impression que la montre est suisse, même avec les mots «cadran suisse», Les mots «ébauche suisse», ou «Eb. Suisse», même véridiques en soi, sur un cadran ou sur la boîte de montre font également croire à une montre suisse, ce qui est inadmissible lorsque le montage n'a pas lieu en Suisse».

Martin Achard poneert hier twee principes die wij in het hierboven gepubliceerd arrest terug vinden: de criteria die de nationaliteit van een horloge bepalen enerzijds, het eventueel misleidend karakter van vermeldingen betreffende de herkomst van sommige onderdelen van een horloge anderzijds.

Wat het eerste principe betreft, vinden wij hier, op het vlak van het uurwerk de toepassing van de bepaling die in 1955 door de Internationale Kamer van Koophandel te Tokio vergaderd, werd aanvaard:

In deze bepaling vinden we inderdaad het volgende «De producten, bekomen mits de aanwending van materialen of arbeidskrachten van twee of meer landen zullen beschouwd worden al zijnde afkomstig van het land waar zij de laatste substantiële omvorming zullen ondergaan hebben. Men zal o.m. van substantiële omvorming spreken wanneer de bewerking voor resultaat heeft aan het product een nieuwe individualiteit te geven».

Het tweede principe is de illustratie van de basisbeginselen die inzake eerlijke mededinging in acht dienen te worden genomen.

Het hierboven gepubliceerd arrest is niet het enige in zijn genre. Reeds werden verschillende beslissingen in dezelfde zin getroffen. Het lijkt ons wel interessant ze hierna te vermelden mits onderstreping van hun belangrijkste elementen.

In een verordening van 10 maart 1955 (onuitgegeven) van de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel (inzake Nationaal Comité der Juweliers, Uurwerkmakers, Goud en Zilvermeden, v.z.w. tegen L. Sautois) vinden we voor de eerste maal in onze rechtspraak de determinerende criteria inzake de nationaliteit van een horloge.

«Attendu que c'est en effet à bon droit que la demanderesse fait grief au défendeur d'avoir vendu comme étant de fabrication suisse, une montre dont les éléments étaient peut-être d'origine suisse, mais

qui avaient été assemblés, ajustés, réglés et montés en Allemagne.

«Ordonnons au défendeur de cesser d'attribuer une origine, une provenance ou une fabrication «suisse» à une montre vendue sous la marque X qui, bien que montée avec des éléments d'origine suisse, n'aurait été à la fois ni assemblée, ni ajustée, ni montée en Suisse (3)».

In een verordening van 30 april 1959 herneemt de voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brussel de reeds geciteerde criteria inzake de nationaliteit van het uurwerk en past ze vanzelfsprekend (4) ook op het werk van het uurwerk toe:

«Aangezien eiseres wel bewijst dat het horloge waarvan sprake alleen enkele bepaalde Zwitserse onderdelen bevat doch in Duitsland geheel gemonteerd, beëindigd en geregeld werd en dat in gelijkaardig geval verkeerd en vals is over «mouvement suisse» te spreken, wijl het werk dit van het beroemde Zwitsers vakmanschap niet is (5);

Om deze redenen wordt aan verweerster bevolen op te houden met in haar publiciteit melding te maken van een Zwitserse oorsprong van uurwerken of van het binnenwerk van uurwerken, voor uurwerken die in Duitsland worden gemonteerd, beëindigd en geregeld (6)».

Het arrest van 26 maart 1962 brengt voor de eerste maal de bekrachtiging door een Hof van Beroep (Brussel) van de jurisprudentiële bepaling der criteria die de nationaliteit van het horloge vastleggen.

«Attendu que la circonstance que certaines pièces de base qui composent la montre sont réellement d'origine suisse, c.à.d. qu'elles sont ce qu'on appelle des ébauches suisses, ne permet pas de la qualifier «suisse» car c'est le travail de l'artisan qui donne à cet instrument de mesure du temps, où interviennent des organes multiples et délicats, la solidité, la régularité et la précision qui lui permettent de fonctionner pendant de nombreuses années malgré les facteurs extérieurs: température, poussières, trépidations qui peuvent l'affecter. Attendu qu'en faisant avec des pièces inertes qui lui sont confiées, un produit fini répondant parfaitement à sa destination, c'est celui qui réalise cette transformation qui marque de son empreinte l'objet animé d'un mouvement qui sort de ses mains et qui fixe aux yeux de l'acheteur moyen, sa nationalité».

Het arrest weerlegt vervolgens een argument geput uit praktijken in zwang in de automobielsector, argument dat soms wordt ingeroepen tegen voornoemde jurisprudentiële bepaling.

«Attendu qu'il n'y a pas d'analogie à établir avec le marché des voitures automobiles qui sont montées et équipées en Belgique, car ces voitures sont montées sous le contrôle du producteur étranger et sont vendues sous la marque de ce producteur, que partant aucune confusion n'est possible».

Het arrest onderlijnt tenslotte het misleidende karakter van de vermelding E.B. Swiss voorkomend op een niet Zwitsers horloge. «Attendu qu'il faut bien admettre notamment que l'expression «E.B. Suisse», qui peut-être pour le fabricant est une référence à l'ébauche suisse, n'est pas interprétée dans ce sens par un public non averti qui retient surtout l'appellation suisse» (7).

Vermelden we tenslotte dat de vermelding «Zwitserse ankergang» voorkomend in een publiciteit die betrekking heeft op een Duits horloge eveneens als misleidend wordt beschouwd. Aan een verordening (onuitgegeven) van de Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Brugge, 2 maart 1961, ontlenen we

het volgende: «Overwegende dat indien deze technische term (i.e. Zwitserse ankerang) zonder misopvatting gebruikt wordt in publicaties bestemd voor vaklieden en gespecialiseerde beroepsmensen, het niet ernstig kan ontken worden dat in de ogen van oningewijden en nl. van de niet-commerciële cliënteel de bewoording «Zwitserse ankerang» wel degelijk het begrip oproept van uurwerkonderdelen van Zwitserse herkomst en fabricatie met de goede faam die er in de openbare mening aan verbonden is;

Overwegende dat verweerder bij het voorstellen dezer uurwerken aan het publiek wel gebruik maakt van die bewoording die voor de beroepsmensen een vakterm zijnde, bij de gewone man noodzakelijkerwijze de gedachte van een product geheel of ten dele van Zwitserse herkomst moet opwekken».

P. De Vroede.

BURGERLIJKE RECHTBANK TE ANTWERPEN

2e Kamer. — 26 maart 1963.

Voorzitter: M. De Bie.

Rechters: M.M. Verhoeven en Van Hecke.

O.M.: M. Van Walle.

Advokaten: Mrs. Le Paige en De Baeck.

Echtscheiding en scheiding van tafel en bed. — Omzetting van de scheiding van tafel en bed in echtscheiding. — Art. 310 nieuw B.W. — In acht te nemen omstandigheden door de rechtbank.

Wanneer de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten drie jaar heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkend gedeelte van de rechterlijke beslissing, waarbij de scheiding is toegestaan, heeft ieder van de echtgenoten het recht een eis tot echtscheiding in te stellen bij de rechtbank, die, alle omstandigheden in acht nemend, de echtscheiding kan toestaan (art. 310 nieuw B.W.).

Over de in het onderhavig geval in acht genomen omstandigheden door de rechtbank: zie nader het vonnis.

Nu ten tijde van het toestaan van de scheiding de door art. 310 nieuw B.W. bedoelde overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis of het arrest niet was voorgeschreven, moet hiermede geen rekening worden gehouden.

Hanegraef t./ Van Nederkassel.

Aangezien de rechtspleging regelmatig is; Overwegende dat huidige vordering strekt tot het bekomen van en op grond van art. 310 B.W. gewijzigd door art. 23 van de wet van 20 juli 1962 van de omzetting van de tussen partijen uitgesproken scheiding van tafel en bed in echtscheiding;

Overwegende dat ingevolge de nieuwe wetsbeschikking betreffende de omzetting, ieder der echtgenoten gerechtigd is, wanneer de scheiding van tafel en bed op grond van bepaalde feiten drie jaren heeft geduurd sedert de overschrijving van het beschikkend gedeelte van het vonnis of van het arrest, waarbij de scheiding is toegestaan, een eis tot echtscheiding in te stellen bij de Rechtbank, die, alle omstandigheden in acht nemend, de echtscheiding kan toestaan.

Overwegende dat de scheiding van tafel en bed tussen partijen door deze rechtbank en kamer uitgesproken werd op 2-6-1955 ten voordele van verweerder; dat sedert deze uitspraak meer dan drie jaren verlopen zijn;

dat de voorziene pleegvormen nageleefd werden; dat de door de nieuwe wettekst voorziene overschrijving ter zake niet van toepassing was;

Overwegende dat blijkbaar ter zake de partijen totaal van elkander vervreemd zijn en tussen hen een zeer onverschillige atmosfeer bestaat;

dat aanlegger niet ontkent nog steeds in boelingschap te leven met een andere vrouw;

dat de misschien begrijpelijke gevoelens van verontwaardiging of wraak, die de verweerder bezielen, geen reden uitmaken om de omzetting te weigeren;

dat de steeds zeer gespannen toestand tussen partijen iedere hoop op een toenadering wegneemt;

dat dit nog blijkt uit de houding van verweerder die niet heeft gearzeld om klachten neer te leggen die op een vrijspraak of op een bevel van niet-vervolgung moesten uitlopen, vermits de rechtspraak het onderhoud van bijzit uitsluit in geval van scheiding van tafel en bed;

dat bijgevolg de omzetting van de thans bestaande scheiding van tafel en bed in echtscheiding ten laste van aanlegger dient toegestaan;

Overwegende dat al de andere schikkingen van scheiding van tafel en bed zullen behouden blijven;

Om deze redenen:

De rechtbank, gehoord in openbare zitting de heer Verschuere, Substituut van de Prokureur des Konings in zijn eensluidend advies in de Nederlandse taal;

Rechtdoende op tegenspraak:

Alle andere en strijdige besluiten verwerpende;

Verklaart de rechtspleging regelmatig en ten gronde beslissende:

Staat de echtscheiding toe tussen (...).

CORRECTIONELE RECHTBANK TE GENT

7e Kamer. — 19 februari 1963.

Voorzitter: M. Tijtgat.

O.M.: M. Van Wymeersch.

Advokaten: Mrs. Haeck, Blanckaert, Van Rijn, en Van Dessel.

Schadevergoeding - Minderjarige (11 j.). — Niet schatbare blijvende arbeidsongeschiktheid. — Mogelijke chronische rugpijn. — Latere ongeschiktheid voor zware fysieke arbeid. — Vermogensschade: 125.000 F. — Extra patrimoniale schade: 100.000 F.

Wanneer de deskundige dokter besluit dat de arbeidsongeschiktheid van een minderjarige jongen (11 j.) opgelopen ten gevolge van een verkeersongeval niet schatbaar is, doch nochtans voorbehoud maakt wat mogelijke chronische rugpijn betreft en latere ongeschiktheid tot zware fysieke arbeid, dient bij het vaststellen van de schadeloosstelling er rekening mede gehouden te worden, dat minder beroepen welke een grotere financiële welstand kunnen verzekeren voor het slachtoffer toegankelijk zullen zijn.

Dergelijke schade kan niet geschat worden in verhouding tot de voorafbestaande fysieke integriteit, de economische waarde van de persoon op de arbeidsmarkt noch tot het normale inkomen van een werkmans, doch slechts ex aequo et bono geraamd worden, namelijk op 125.000 F.;

Bij de raming van deze schade dient niet enkel rekening gehouden met de pijn die het slachtoffer

gedurende de geneeskundige behandeling onderging maar ook met de ernstige en vernederende kwaal (enuresis) waaraan het gedurende een jaar leed en vooral met de verminderde toekomstkansen en de ongeschiktheid voor zware arbeid en ontspanning. De extra-patrimoniale schade dient derhalve op 100.000 F geraamd te worden.

B.P. De Bruyne t./Van der Stiggelen.

Herzien de vonnissen van deze Rechtbank en kamer d.d. 8.11.1960 en 15.5.1962 ;

Gelet op het verslag door de aangestelde deskundige op 3.1.1962 neergelegd en het aanvullend verslag op 15.6.1962 opgemaakt ;

Overwegende dat de deskundige ertoe besluit dat het slachtoffer een volledige invaliditeit heeft gehad van 16.4.1960 tot en met 30.6.1960, een invaliditeit à 50 % van 1.7.1960 tot en met 31.8.1960, à 20 t.h. van 1.9.1960 tot en met 30.10.1961 en dat vanaf 1.11.1961 de toestand als geconsolideerd mag beschouwd worden, zonder schatbare invaliditeit, dat de deskundige nochtans voorbehoud maakt in verband met een mogelijke chronische dorsalgie op latere leeftijd en met het feit dat zwaar fysisch werk later uitgesloten zal zijn voor het slachtoffer ;

Dat in zijn aanvullend verslag de deskundige ten exemplatieve titel een reeks beroepen opsmid die door het slachtoffer niet kunnen uitgeoefend worden ;

Overwegende dat hieruit blijkt dat het slachtoffer aangewezen is op het uitoefenen van een beroep dat slechts lichte handenarbeid eist, op een handelaarsbedrijvigheid of op een meer intellectueel beroep zoals dit van een bureelbediende of een ambtenaar ;

Overwegende dat bij de beoordeling van de gevolgen die uit deze toestand voortspruiten, rekening dient gehouden te worden met de toekomst die normaal voor het slachtoffer openstond, meer bepaald gelet op zijn verstandsvermogen en de maatschappelijke stand waartoe het behoort ;

Overwegende dat niet betwist kan worden dat het slachtoffer tot een arbeidersmidden behoort in hetwelk doorgaans handenarbeid gepresteerd wordt ;

Dat anderzijds uit de inlichtingen bevat in het op 11.1.1963 door het St. Gregoriusinstituut te Merelbeke afgeleverd getuigenschrift, die in verband moeten gesteld worden met de ouderdom van het slachtoffer (geboren op 25.7.1950), kan afgeleid worden dat het hoogstens als een middelmatig student kan beschouwd worden voor wie normaal gesproken, de intellectuele carrière niet wijd open staat ;

Overwegende dat uit deze gegevens blijkt dat de voor het slachtoffer sociaal en persoonlijk meest normaal aangewezen beroepen uitgesloten zijn ;

Dat de nog openstaande beroepen moeillijker zullen kunnen bereikt worden en hetzij langere studies, met de erbij gepaarde financiële inspanningen, hetzij een grotere financiële inzet zullen eisen ;

Overwegende dat nochtans ook ermede rekening dient gehouden te worden dat deze beroepen normaal een grotere financiële welstand aan het slachtoffer kunnen verzekeren ;

Overwegende dat al deze gegevens tot het besluit leiden dat het slachtoffer, gelet op het door haar opgelopen letsel, daadwerkelijk voor een groter risico van mislukking in het leven staat ;

Overwegende dat deze toestand ongetwijfeld een bestaande schade uitmaakt ;

Dat deze schade nochtans niet geschat mag wor-

den in verhouding met de vooraf bestaande fysieke integriteit, de economische waarde van een persoon op de arbeidsmarkt, noch met het normaal inkomen van een werkman ;

Dat een dergelijke schade niet anders geschat kan worden dan ex aequo et bono, daarbij in het oog houdend b.v. de kostprijs van langere studies of het kapitaal dat nodig is om een handelsbedrijvigheid te kunnen aanvangen ;

Overwegende dat, gelet op al de hierboven staande gegevens, de aan het slachtoffer voor de hoger beschreven schade toe te kennen vergoeding, dient geraamd te worden op 125.000 F ;

Wat de extra-patrimoniale schade betreft :

Overwegende dat bij de raming van deze schade niet enkel rekening dient gehouden te worden met de pijn van het slachtoffer gedurende de geneeskundige behandeling, maar ook met de ernstige en vernederende kwaal waaraan het gedurende een jaar leed en vooral het besef dat het onvermijdelijk zal hebben van de verminderde toekomstkansen die voor haar bestaan ;

Dat ook in aanmerking komt dat de onmogelijkheid zwaar werk te verrichten de onmogelijkheid medesleept van vele fysisch zware ontspanningsmiddelen, zoals sportbeoefenen, fietstochten en dergelijke ;

Overwegende dat, dit alles in aanmerking nemende, de vergoeding voor de extrapatrimoniale schade mag geraamd worden op 100.000 F ;

Om deze redenen :

Gelet op de volgende artikelen door de Heer Voorzitter aangeduid : art. 11, 12, 14, 16, 31, 32, 34, 35, 41 wet 15 juni 1935 ;

De Rechtbank, rechtdoende op tegenspraak ;
op de eis van de burgerlijke partij,
Alle andere besluiten van de hand wijzende als ongegrond ;

Gelet op de artikelen 1382 en 1383 B.W.B.

Veroordeelt de verwezene om aan de burgerlijke partij, handelende in haar hoedanigheid van vader en wettige beheerder over de goederen van haar minderjarige zoon Etienne, de slotsom te betalen van 225.000 F min de door de voornoemde vonnissen toegekende provisionele vergoedingen of 25.000 F, hetzij uiteindelijk de som van 200.000 OF ; met de vergoedende intresten sedert 16 april 1960 tot 10 april 1962, de gerechtelijke intresten sedertdien en de kosten ;

Verklaart onderhavig vonnis gemeen en tegenstelbaar aan de vrijwillig tussenkomende partij, verzeke- raar van de verwezene.

VLAAMSE JURISTEN.

ABONNEERT U OP

RECHTSKUNDIG WEEKBLAD

BIBLIOGRAPHIE

Benelux. — Sociaalrechtelijk woordenboek. Verklaring en eenmaking van termen voorkomende in het sociaal recht van het Nederlandse taalgebied. Tweede, herziene en aangevulde uitgave. Brussel, 1963, Benelux Economische Unie. 215 blz.

Wanneer in 1958 de eerste uitgave verscheen van het « Sociaal-rechtelijk woordenboek », hebben wij in dit tijdschrift er de nadruk op gelegd hoe belangrijk deze uitgave was en hoezeer dit initiatief diende toegejuicht. Het opstellen van een woordenlijst van Nederlandse rechtstermen door een bevoegde paritaire commissie van Nederlanders en Belgen is inderdaad de beste methode om in de rechtstaal van beide landen eenheid te bekomen waaraan onze juristen in Vlaanderen zulke grote behoefte hebben.

Het was het ideaal dat onze eerste pioniers voor de Nederlandse rechtstaal in België, een Julius Obrie, een Paul Bellefroid, steeds voor ogen heeft gezweefd.

Voor het sociaal recht beantwoordt de verschenen woordenlijst aan alle vereisten. Het is dan ook volkomen normaal dat de eerste uitgave spoedig uitverkocht was en wij zijn gelukkig te kunnen vaststellen dat er thans een tweede editie is verschenen, die nog uitgebreid en bijgewerkt werd, volgens de laatste stand van de nationale en internationale wetgeving op het gebied van het sociaal recht.

Voor al de termen, die in het woordenboek voorkomen, wordt een nauwkeurige begripsbepaling gegeven en wordt tevens verwezen naar de wettelijke en reglementaire teksten in Nederland en in België, waarin de termen gebruikt worden.

Het ware ten eerste te hopen dat ook op de andere gebieden van het recht dergelijke woordenboeken zouden tot stand komen.

De commissie, die voor de samenstelling heeft gezorgd, werd van Belgische zijde voorgezeten door Prof. F. Van Goethem en van Nederlandse zijde door de Heer R. J. Van Groningen.

R. Wilkin. — Commentaire de la Loi Communale. — Complément pour l'année 1962 par G. Viseur. — Brussel, 1963, Etablissements Emile Bruylant. 945 blz.

Met een feilloze regelmaat is dit jaar, zoals vorige jaren, het complement voor 1962 verschenen op het « Commentaire de la loi communale » van Robert Wilkin.

Het boek, dat ditmaal verzorgd is geworden door de Heer Gustave Viseur, bestuurder van de dienst der betwiste zaken van de stad Charleroi, is buitengewoon lijk en bevat wel 945 blz.

Het is opgevat volgens dezelfde methode als de menigvuldige vroegere complementen, die sedert het jaar 1947 verschenen en het geheel vormt een uitgebreide encyclopedie van het gemeenterecht, waarin alles wat maar van enige betekenis kan zijn voor de gemeentelijke administratie, vermeld wordt.

Naast de nieuwe wettelijke bepalingen, die schaars zijn, worden met een te bewonderen volledigheid koninklijke en reglementaire besluiten en administratieve omzendbrieven uitvoerig vermeld. Ook de rechtspraak van onze hoven en rechtbanken en van de Raad van State is in het boek opgenomen in verband met alle onderwerpen die enig belang vertonen en deze jurisprudentie werd voorzien met passend commentaar.

Het grote voordeel van deze complementen is dat telkens de aanvulling vermeld wordt onder het nummer van het groot werk van de Heer Robert Wilkin, zodanig dat onmiddellijk voor elk geval de juiste tegenwoordige stand van het vraagstuk kan gevonden worden.

Een zeer uitvoerige inhoudstafel vergemakkelijkt nog de opzoekingen, vooral tengevolge van de omstandigheid dat deze inhoudstafel verwijst naar alle aanvullingen, die vanaf 1947 zijn verschenen.

Zij die zich interesseren aan het gemeenterecht beschikken door dit zo uiterst nuttig werk over een werkelijke summa van heel het gemeentelijk recht, die in zeer brede kring de allernuttigste diensten zal bewijzen.

H. De Schryver. — Schatten van onroerende goederen. — Vierde aanzienlijk vermeerderde druk. — Brussel, 1963, Uitgeverij-Boekhandel Simon Stevin. 486 blz.

Van het bekend boek van de Heer H. De Schryver « Praktische handleiding bij het schatten van onroerende goederen » is een vierde aanzienlijk vermeerderde druk verschenen. Deze achtereenvolgende uitgaven, die elkaar sedert 1941 hebben opgevolgd, bewijzen volkomen het groot belang van dit werk, dat ook voor vele juristen onmisbaar is.

In talrijke betwistingen betreffende onroerende goederen en vooral inzake onteigeningen zal men steeds in dit boek zeer belangrijke gegevens vinden, die van aard zijn de advocaat te helpen bij het behandelen der betwistingen die hem woorden toevertrouwd. Voor experts en ook voor administratieve diensten is dit werk ook ten eerste aan te bevelen. Het is volledig, het is uitstekend opgesteld en de praktische voorbeelden, tabellen en tekeningen, die er in voorkomen, verhogen er nog ten eerste het nut van.

BALIELEVEN

Balie van Mechelen

Raad der Orde

Rechterlijk jaar 1963-1964

Stafhouder : Mr. Frans Maerten, J. W. Rosierstraat 28, te Mechelen.

Leden : Mr. Frans Van de Mert, oud-stafhouder, Leopoldstraat 36, te Mechelen.

Mr. Karel Van den Heuvel, Schuttersvest 11, te Mechelen.

Mr. Jozef Van de Werf, Rik Woutersstraat 34, te Mechelen.

Mr. André Pouppez de Kettenis, Schuttersvest 94, te Mechelen. Secretaris-Schatbewaarder.

Mr. Herman Vanderpoorten, Antwerpsesteenweg 2, te Lier.

Mr. Victor Dewachter, Korte Maagdenstraat 7, te Mechelen.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen

Op 14 september stak de Vlaamse Conferentie in de letterlijke zin van het woord van wal.

Er waren een tachtigtal magistraten en confraters met hun dames te gast aan boord van een Flandria-boot. Gezegend door de laatste (of moeten wij zeggen, de eerste) stralen van een echte zomerzon vaarden wij af richting nieuwe zeesluis te Zandvliet.

Onderweg moesten natuurlijk de eeuwige telatkomers nog opgepikt worden, maar uiteindelijk kwamen we goedgemutst ter bestemming.

Na een, voor sommigen, heroïsche klimpartij en een prettige wandeling door de woestijnachtige bouwplaats werd ons ter plaatse door de Hoofdingenieur, gelast met de uitvoering van de werken, enkele technische gegevens verstrekt, over deze reuzeonderneming.

De nieuwe zeesluis op grondgebied van de vroegere gemeenten Zandvliet en Berendrecht zal een lengte kennen van 500 m op een breedte van 57 m, hetgeen in oppervlakte 75 % meer is dan de Boudewijnsluis. Het afladen van de nodige materialen heeft op de rechteroever van de Schelde op één kilometer van de eigenlijke bouwplaats de oprichting van een klein haventje geëist, haventje dat echter als bedrijvigheid met sommige binnenhavens gerust kan wedijveren.

Sommigen knikten zeer begrijpend toen men details over de uitvoering van werken begon op te sommen en durfden het zelfs aan tijdens het bezoek aan de bouwplaats de bevoegde ingenieurs nadere toelichting te vragen. Zelfs de hooggehakte dames bleven niet ten achter en volgden gedwee de gids door de monumentale kom.

Na een plezierige terugreis moesten gehaaste vaders en moeders zich bij hun schreiende babies verontschuldigen voor hun te laat komen, dat echter geenszins aan de Vlaamse Conferentie kan te wijten zijn.

De d.d. Sekretaris.

OVERZICHT DER BELGISCHE WETGEVING

(1 januari - 30 april 1963)

I. Staats- en Administratief Recht.

A. Ministeries - Inrichting - Instellingen.

1) *Ministerie van Sociale Voorzorg - Dienst der gemengde loopbanen* — K.B. 19 december 1962 (S. 1 januari - 14).

2) *Ministerie van Justitie - Inrichting van de Openbare Veiligheid*. — Wijziging van art. 8 bis van het K.B. van 3 april 1929 — K.B. 21 december 1962 (S. 12 januari 1963 - 350).

3) *Ministerie van Nationale Opvoeding en Cultuur - Kader*. — K.B. van 4 januari 1963 (S. 16 januari - 459).

4) *Internationaal Muntfonds*. — Wet van 4 januari 1963 (S. 18 januari - 534).

5) *Hoog comité voor toezicht - Bevoegdheden van de gerechtelijke politie aan sommige personeelsleden*. — Wet van 26 april 1962 (S. 26 januari - 838).

6) *Hoog comité van toezicht - Vaststelling van organiek kader* — K.B. van 16 januari 1963 (S. 26 januari - 839).

7) *Personeel der Ministeries*. — K.B. van 22 februari 1963 (S. 28 februari - 2112).

8) *Hoge raad voor volksopleiding* — K.B. van 30 november 1963 (S. 5 maart - 2311).

9) *Ministerie van tewerkstelling en arbeid - Advi-*

serende raad voor de werkgelegenheid. — K.B. van 16 maart 1963 (S. 9 april - 3854).

10) *Nationaal instituut voor landbouwkunde*. — Wet van 4 april 1964 (S. 20 april - 4218).

11) *Organisatie van het wetenschapsbeleid*. — K.B. van 17 april 1963 (S. 20 april - 4221).

B. Financiën.

12) *Lening door het woningfonds van de bond van kroostrijke gezinnen van België*. — K.B. van 18 december 1962 (S. 1 januari - 6).

13) *Lening door de Rijkskas voor rust- en overlevingspensioenen*. — K.B. van 24 december 1962 (S. 1 januari - 7).

14) *Begroting der Rijkswacht* — Wet 21 december 1962 (S. 9 januari - 175).

15) *Lening door de N.M.B.S.* — Wet 21 december 1962 (S. 10 januari - 239).

16) *Nationale maatschappij voor de kleine landeigendommen en voor de huisvesting - Intrest- en delgingslasten*. — K. Besluiten van 19 december 1962 (S. 10 januari - 241).

17) *Begroting dienstjaar 1963 - Diensten van de Eerste Minister*. — Wet 19 december 1962 (S. 22 januari - 607).

18) *Begroting dienstjaar 1963 - Ministerie van Financiën*. — Wet 27 december 1962 (S. 25 januari - 791).

19) *Begroting dienstjaar 1963 - Ministerie van Sociale voorzorg* — Wet 4 januari 1963 (S. 30 januari - 898).

20) *Begroting dienstjaar 1963 - Ministerie van Middenstand*. — Wet van 21 december 1962 (S. 31 januari - 926).

21) *Eindregeling van begrotingen*. — Wet 15 maart 1963 (S. 21 februari 1963 - 1594).

22) *Uitgifte van lening - 1963-1983*. — K.B. van 20 februari 1963 (S. 26 februari - 1933) M.B. van 20 februari 1963 (S. 26 februari - 1934).

23) *Lening door de nationale maatschappij voor de huisvesting*. — K. Besluiten van 14 februari 1963 (S. 28 februari - 2108).

24) *Begroting - Ministerie van Landsverdediging*. — Wet van 19 februari 1963 (S. 6 maart - 2363).

25) *Begroting - Ministerie van Justitie*. — Wet van 27 februari 1963 (S. 14 maart - 2666).

26) *Begroting - Ministerie van tewerkstelling en arbeid*. — Wet van 27 februari 1963 (S. 15 maart - 2715).

27) *Begroting*. — Wet van 22 februari 1963 (S. 22 maart - 3061).

28) *Begroting*. — K.B. van 19 maart 1963 (S. 22 maart - 3094).

29) *Begroting*. — Wet van 20 maart 1963 (S. 26 maart - 3188).

30) *Begroting van Pensioenen*. — Wet van 20 maart 1963 (S. 26 maart - 3190).

31) *Begroting*. — Wet van 29 maart 1963 (S. 30 maart - 3426).

32) *Begroting - Ministerie van Volksgezondheid*. — Wet van 25 maart 1963 (S. 2 april - 3491).

33) *Begroting*. — K.B. van 21 maart 1963 (S. 3 april - 3559).

34) *Begroting*. — Wet van 18 maart 1963 (S. 3 april - 2602).

35) *Begroting - Ministerie van Volksgezondheid*. — K.B. van 11 maart 1963 (S. 4 april - 3688).

36) *Begroting - Ministerie van Economische zaken* — K.B. van 8 maart 1963 (S. 5 april - 3734).

37) *Begroting*. — K.B. van 28 maart 1963 (S. 10 april - 3891).

38) *Lening door het woningfonds van de bond der kroostrijke gezinnen.* — K.B. van 4 april 1963 (S. 18 april - 4143).

39) *Nationale kas voor beroepskrediet.* — Wet van 28 maart 1963 (S. 19 april - 4179).

40) *Begroting - Ministerie van Verkeerswezen.* — Wet van 4 april 1963 (S. 26 april - 4450).

C. Economische zaken.

41) *Telling van de winterbezaaiingen en van het vee.* — K.B. van 27 december 1962 (S. 1 januari - 10).

42) *In-, uit- en doorvoer van goederen.* — Wetten van 10 december 1962 (S. 5 januari - 71-72).

43) *Invoer van sommige goederen - Vereisten van vergunning.* — M.B. van 31 december 1962 (S. 23 januari - 663).

44) *Statistiek van de exploitatie van de bioscoopzalen.* — (S. 19 februari - 1529).

45) *Statuut der hotelinrichtingen.* — De wet van 19 februari 1963 (S. 22 februari - 1819) stelt het statuut vast der hotelinrichtingen. Zij zal door een K.B., dat overgangsmaatregelen kan bevatten, in werking worden gesteld.

46) *Jaarlijkse statistieken der voortbrenging in de nijverheid.* — K.B. van 22 januari 1963 (S. 23 februari - 1871).

47) *Jaarlijkse statistiek van de nijverheid der houtzagerij.* — K.B. van 24 januari 1963 (S. 23 februari 1963 - 1876).

48) *Jaarlijkse statistiek van de elektriciteitsnijverheid.* — K.B. van 25 januari 1963 (S. 23 februari - 1880).

49) *Jaarlijkse statistiek van de steenkoolnijverheid.* — K.B. van 26 januari 1963 (S. 26 februari - 1941).

50) *Inrichting van het Nationaal Mijninstituut.* — K.B. van 15 januari 1963 (S. 1 maart - 2186).

51) *Economische expansie - Sociale vooruitgang en financieel herstel. Schorsing van de uitwerking van de bepalingen van art. 117 der wet van 14 februari 1961.* — K.B. van 20 februari 1963 (S. 5 maart - 2300).

52) *Verkoop van zuivelproducten - Reglementering.* — K.B. van 27 februari 1963 (S. 16 maart - 2830).

53) *Jaarlijkse statistiek van de valorisatienijverheid van schroot.* — K.B. van 1 februari 1963 (S. 16 maart - 2837).

54) *Jaarlijkse statistiek der productie van het drukkers- en inbindersbedrijf.* — K.B. van 2 februari 1963 (S. 21 maart - 3111).

55) *Economische expansie en sociale vooruitgang.* — K.B. van 15 maart 1963 (S. 22 maart - 3060).

56) *Jaarlijkse statistiek van investeringen in nijverheids- en ambachtsinrichtingen.* — K.B. van 15 februari 1963 (S. 23 maart - 3124).

57) *Opvoering van de rendabiliteit in de landbouw.* — Wet van 29 maart 1963 (S. 9 april - 3843).

58) *Nationale Commissie ter bevordering van de havenbelangen.* — K. Besluiten van 2 april 1963 (S. 24 april - 4368-4370).

D. Onderwijs.

59) *Nationale opvoeding en cultuur. - Bescherming der titels van hoger onderwijs.* — Wet van 21 januari 1962 (S. 31 januari - 923). heeft gemaakt van het recht van voorkoop mag, ge-

E. Verkeerswezen

60) *Wijziging der wet van 14 mei 1930 op de radiotelegrafie, de radiotelephonie en andere radioverbindingen.* — Wet van 18 december 1962 (SE. 19 januari - 574).

61) *Wijziging van het reglement betreffende het vervoer van zaken met motorvoertuigen tegen vergoeding.* — K.B. van 20 december 1963 (S. 1 februari - 983).

62) *Wijziging van het algemeen reglement op de politie van het wegverkeer.* — K.B. van 16 januari 1963 (S. 7 februari - 1140).

63) *Postwetgeving - wijziging* — K.B. van 25 januari 1963 (S. 28 februari - 2141).

64) *Wijziging van het algemeen reglement tot vaststelling van de technische eisen waaraan voor personenvervoer gebruikte voertuigen en de voertuigen gebruikt voor het vervoer van zaken moeten voldoen.* — K.B. van 8 maart 1963 (S. 28 maart - 3316).

65) *Afschaffing van de snelheidsbeperking tot 80 km per uur tijdens het weekend.* — K.B. van 25 maart 1963 (S. 2 april - 3558).

F. Openbare Werken

66) *Maandelijkse statistiek van de bouwvergunningen en van de in de loop der maand begonnen en voltooide gebouwen.* — K.B. 3 december 1962 (S. 12 januari - 362).

67) *Oorlogsschade - Vaststelling van de vergoedingscoëfficiënten voor de periode van 1-1-63 tot 30-6-63 inzake oorlogsschade aan boten en woongebouwen.* — K.B. van 21 februari 1963 (S. 5 maart - 2309).

68) *Organisatie van de ruimtelijke ordening en van de stedenbouw - Huishoudelijk reglement van de commissies van advies.* — M.B. van 28 maart 1963 (S. 5 april - 3754).

G. Buitenlandse zaken - Verdragen.

69) *Overeenkomst tussen België en het Groot-Hertogdom Luxemburg. - Handel in pharmaceutische apparaten.* — (S. 14 februari - 1360).

70) *Overeenkomst tussen België en India betreffende de erkenning der notariële akten, verleden in hun resp. landen.* — S. 19 februari - 1515).

71) *Overeenkomst tussen België en de Bondsrepubliek Duitsland inzake vergoedingen ten gunste van Belgische onderdanen die in Duitsland het slachtoffer zijn geweest van nationaal-socialistische vervolgingsmaatregelen - Interpretatie.* — K.B. van 7 februari 1963 (S. 28 februari - 2138).

72) *Internationaal verdrag tot samenwerking in het belang van de luchtvaart. «Eurocontrol».* — Wet van 12 maart 1962 (S. 30 maart - 3428).

73) *Italiaans-Belgisch akkoord inzake sociale zekerheid van migrerende werknemers.* — S. 5 april - 3736).

74) *Akkoord tussen België en Italië in verband met de sociale verzekering.* — (S. 5 april - 3740).

75) *Akkoord tussen België en het Groot-Hertogdom Luxemburg inzake sociale zekerheid van migrerende werknemers.* — (S. 13 april - 4028).

76) *Akkoord inzake samenwerking tussen België en Ruanda.* — (S. 18 april - 4138).

77) *Akkoord tussen België en de Bondsrepubliek Duitsland ter bescherming van het geheim der uitvindingen.* — (S. 24 april - 4332).

H. Volksgezondheid

78) *Voorwaarden tot het uitoefenen van het beroep van vroedvrouw.* — K.B. van 16 oktober 1962 (S. 1 januari - 19).

79) *Bepaling van de door de verzoenings- en arbi-*

trageraad te volgen procedure in verband met de fabricage van geneesmiddelen. — M.B. van 14 december 1962 (S. 15 februari - 1444).

80) *Inrichting en werking van de slachthuizen voor pluimvee.* — K.B. van 19 maart 1963 (S. 23 maart - 3130).

I. Landbouw

81) *Jacht - Uitvoeringsmaatregelen in verband met art. 6 bis der wet van 28 februari 1882 op de jacht.* — (S. 25 januari - 802).

82) *Bestrijding van mond- en klauwzeer.* — K.B. van 21 januari 1963 (S. 2 februari - 1014).

J. Landsverdediging

83) *Oprichting koninklijke school van de gezondheidsdienst.* — K.B. van 4 december 1962 (S. 9 januari - 180).

84) *Legersterkte voor het jaar 1963.* — Wet 24 december 1962 (S. 5 januari - 73).

85) *Organisatie van de Rijkswacht.* — K.B. van 12 maart 1963 (S. 29 maart - 3364).

86) *Algemene dienst van de Rijkswacht - Inrichting* — K.B. van 14 maart 1963 (S. 29 maart - 3376).

87) *Inwendige dienst van de Rijkswacht.* — K.B. van 14 maart 1963 (S. 29 maart - 3378).

II. Burgerlijk Recht.

88) *Recht van voorkoop ten gunste van de pachters van landeigendommen.* — De wet van 1 februari 1963 (S. 14 februari - 1354) last een aantal bepalingen in in boek 3, titel 8, hoofdstuk 2 van het Burgerlijk Wetboek na artikel 1778 en nl. de artikelen 1778 bis, 1778 ter, 1778/4, 1778/5, 1778/6, 1778/7 en 1778/8.

Krachtens de nieuwe bepalingen geniet de pachter bij verkoop van de in pacht gegeven landeigendommen het recht van voorkoop. De eigenaar mag het goed slechts uit de hand verkopen aan iemand anders dan de pachter, nadat hij deze de gelegenheid heeft gegeven zijn recht van voorkoop uit te oefenen. Met het oog daarop moet hij hem kennis geven van de prijs en de voorwaarden waartegen hij bereid is het goed te verkopen.

Aanvaardt de pachter het aanbod dan moet hij daarvan aan de eigenaar kennis geven binnen de 30 dagen in welk geval de verkoop overeenkomstig art. 1583 B.W. tussen partijen voltrokken is, zodra de aanvaarding ter kennis is gekomen van de eigenaar.

Wordt het aanbod binnen de voormelde termijn niet aanvaard dan mag de eigenaar het goed niet uit de hand verkopen tegen een lagere prijs of gunstigere voorwaarden zonder instemming van de pachter.

De notaris die de akte van verkoop aan iemand anders heeft verleden, moet van de prijs en de voorwaarden aan de pachter kennis geven binnen de maand na de regeling.

Bij openbare verkoping is de notaris gehouden ten minste 15 dagen tevoren aan de pachter kennis te geven van plaats, dag en uur van de verkoop. Vóór de toewijzing moet hij in het openbaar de vraag stellen of de pachter zijn recht van voorkoop wenst uit te oefenen tegen de laatst geboden prijs. Ingeval van weigering, afwezigheid of stilzwijgen van de pachter wordt de verkoop voortgezet.

De kennisgevingen aan de eigenaar of eigenaars en aan de pachter of pachters moeten op straffe van nietigheid, gedaan worden bij een ter post aangetekende brief met ontvangstbewijs of bij deurwaarders-exploot. Ingeval van verkoping met miskenning van

de rechten van voorkoop van de pachter, heeft deze het recht ofwel in de plaats gesteld te worden van de koper ofwel van de verkoper een schadevergoeding te eisen ten bedrage van 20 % van de verkoopprijs.

De vordering tot indeplaatsstelling en tot schade-loosstelling verjaren bij openbare verkoping na verloop van 3 maanden met ingang van de kennisgeving van die verkoping aan de pachter, althans indien een dergelijke kennisgeving heeft plaats gehad en anders door verloop van 2 jaren na de overschrijving van de akte van verkoop.

Art. 1778/6 voorziet de gevallen waarin de pachter geen recht van voorkoop heeft.

Elke overeenkomst waarbij de pachter geheel of ten dele afstand doet van het recht van voorkoop, wordt als niet bestaande beschouwd. De pachter die gebruik durende een periode van 5 jaar het goed niet vreemden noch de exploitatie ervan overdragen aan een ander persoon dan zijn afstammelingen of bloedverwanten. Bij overtreding van dit verbod is hij aan de verkoper een schadevergoeding verschuldigd gelijk aan 20 % van de verkoopprijs, tenzij hij vooraf op grond van ernstige redenen machtiging van de vrederechter heeft verkregen.

De Vrederechter is bevoegd kennis te nemen van alle geschillen betreffende de uitoefening van het recht van voorkoop ten gunste van pachters van landeigendommen. In dat opzicht wordt art. 3 par. 1 der wet van 25 maart 1876, houdende titel I van het voorafgaandelijk boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering, aangevuld en wordt in art. 59 van hetzelfde wetboek na het woord «landpacht» ingevoegd de woorden «en inzake het recht van voorkoop».

89) *Spel - Aanvulling van art. 1 der wet van 24 oktober 1902 op het spel.* — (S. 25 april - 4394).

III. Rechtsvordering en Rechterlijke Organisatie.

90) *Bevoegdheid - Aanvulling van art. 3 par. 1 van de wet van 25 maart 1876 en van art. 59 van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering - Recht van voorkoop.* — Wet van 1 februari 1963 (S. 14 februari - 1354).

91) *Justitie - Wijziging van het dienstreglement van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Verviers.* — K.B. van 18 maart 1963 (S. 2 april - 3553).

IV. Handelsrecht.

92) *Postcheck - Wijziging der wet van 2 mei 1956.* — Wet van 13 maart 1963 (S. 27 maart - 3251).

V. Strafrecht en Strafvordering.

93) *Wijziging van art. 57 bis van het Militair Strafwetboek.* — Wet van 5 april 1963 (S. 16-17 april - 4090).

94) *Opheffing van art. 311 van het Wetboek van Strafvordering.* — Wet van 21 december 1962 (S. 16 januari - 454).

VI. Arbeidsrecht en Maatschappelijk Hulpbetoon.

95) *Huiden- en lederbedrijf - Arbeid - Vaststelling van lonen.* — K.B. van 18 december 1962 (S. 5 januari - 96).

96) *Rust- en overlevingspensioenen voor bedienden - Wijziging van bestaande Koninklijke Besluiten.* — K.B. van 5 december 1962 (S. 9 januari - 197).

97) *Handel in voedingswaren - Arbeid.* — K.B. van 6 december 1962 (S. 9 januari - 204).

98) *Landbouwondernemingen - Arbeid - Wijziging van het Regentsbesluit van 5 november 1946 betreffende de maatschappelijke zekerheid in landbouwondernemingen.* — K.B. van 24 december 1962 (S. 16 januari - 456).

99) *Cementbedrijf - Arbeid.* — K.B. van 11 december 1962 (S. 16 januari - 463).

100) *Vacantiebijslag.* — Wet van 18 december 1962 (S. 17 januari - 486).

101) *Bouwbedrijf - Vergoeding voor werkloosheid ingevolge de winter 1962-1963.* — K.B. van 8 januari 1963 (S. 17 januari - 498).

102) *Binnenscheepvaart - Arbeid.* — K.B. van 16 januari 1963 (S. 29 januari - 874).

103) *Kinderbijslagen voor werkgevers en niet-loontrekkenden. - Wijziging van het K.B. van 22 december 1938.* — K.B. van 12 januari 1963 (S. 29 januari - 876).

104) *Rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden.* — K.B. van 24 december 1962 (S. 1 februari - 976).

105) *Arbeidsbescherming.* — K.B. van 18 januari 1963 (S. 1 februari - 979).

106) *Zeevaarndernemingen - Wijze van verklaring der ongevallen en ziekten overkomen aan zeelieden.* — K.B. 21 januari 1963 (S. 6 februari - 1101).

107) *Gezondheid en veiligheid der werknemers.* — Wet van 28 januari 1963 (S. 8 februari - 1170).

108) *Ondernemingsraden - Wijziging van het Regentsbesluit van 13-6-49.* — K.B. van 31 januari 1963 (S. 8 februari - 1173).

109) *Ondernemingsraden - Verkiezing van de afgevaardigden - Wijziging van het Regentsbesluit van 13 juli 1949.* — K. Besluiten van 31 januari 1963 en 1 februari 1963 (S. 8 februari - 1174-1181).

110) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 31 januari 1963 (S. 8 februari - 1183).

111) *Veiligheid en gezondheid der arbeiders.* — K.B. van 31 januari 1963 (S. 8 februari - 1184).

112) *Groot-warenhuizen - Arbeid.* — K.B. van 31 januari 1963 (S. 8 februari - 1188).

113) *Gebrekkigen en verminkten.* — K. Besluiten van 4 februari 1963 en 8 februari 1963 (S. 12 februari 1273-1275-1277 en 1279).

114) *Rust- en overlevingspensioen voor arbeiders en bedienden - Vaststelling van de jaarlijkse forfaitaire bezoldigingen en van de dagelijkse fictieve bezoldigingen met het oog op de berekening van de pensioenen.* — K.B. van 4 februari 1963 (S. 14 februari 1386).

115) *Kleding- en confectiebedrijf - Arbeid.* — K.B. van 28 januari 1963 (S. 14 februari - 1390).

116) *Kinderbijslag voor werknemers.* — K. Besluiten van 18 januari en 21 januari 1963 (St. 16 februari - 1468 en 1469).

117) *Houtnijverheid - Arbeid.* — K.B. van 8 februari 1963 (S. 16 februari - 1481).

118) *Ouderdoms- en overlevingspensioen - Regeling voor vrij verzekerden - Inrichting.* — Wet van 12 februari 1963 (S. 2 maart - 2234).

119) *Algemeen reglement voor de arbeidsbescherming - Aanvulling.* — K.B. van 30 januari 1963 (S. 5 maart - 2315).

120) *Schadeloosstelling inzake beroepsziekten - Bijdragen der ondernemingshoofden en ambachtlieden.* — K. Besluiten van 6 februari 1963 (S. 7 maart - 2448-2453).

121) *Veiligheid, gezondheid en verfraaiing van de werkplaatsen, in mijnen, graverijen en ondergrondse groeven* — K.B. van 7 maart 1963 (S. 13 maart - 2632).

122) *Arbeidsbescherming. - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 6 maart 1963 (S. 14 maart - 2681).

123) *Rust- en overlevingspensioen der zelfstandigen* — K.B. van 11 maart 1963 (S. 20 maart - 2967).

124) *Ziekte- en invaliditeitsverzekering - Wijziging van het organiek koninklijk besluit van 22 september 1955.* — K.B. van 15 maart 1963 (S. 22 mei - 3059).

125) *Ondernemingen voor cementagglomeraten. - Arbeid.* — K.B. van 22 februari 1963 (S. 26 maart - 3201).

126) *Tabakbedrijf - Arbeid.* — K.B. van 8 maart 1963 (S. 27 maart - 3272).

127) *Beslag op pensioenen van leden van de wetgevende kamers.* — Krachtens de wet van 26 maart 1963 (S. 30 maart - 3427) zijn de pensioenen toegekend aan de voormalige leden van de wetgevende kamers slechts vatbaar voor beslag en overdracht ten belope van 1/5; indien zij minder bedragen dan 72.000 F per jaar zijn zij vatbaar voor beslag ten belope van 1/3 voor de uitkeringen tot onderhoud.

128) *Algemeen reglement van de arbeidsbescherming.* — K.B. van 1 april 1963 (S. 4 april - 3687).

129) *Ambachts- en kleine nijverheidsondernemingen - Beroepsuitoefeningsvoorwaarden.* — K.B. van 25 maart 1963 (S. 5 april - 3756).

130) *Arbeidsbescherming - Mijnen, graverijen en ondergrondse groeven.* — K.B. van 27 februari 1963 (S. 6 april - 3792).

131) *Metaalbouw - Arbeid.* — K. Besluiten van 8 maart 1963 en 21 maart 1963 (S. 11 april - 3951 en S. 12 april - 4003).

132) *Diamantnijverheid - Arbeid.* — K.B. van 21 maart 1963 (S. 16-17 april - 4094).

133) *Autobusdiensten - Arbeid.* — K.B. van 21 maart 1963 (S. 16-17 april - 4097).

134) *Sociale reclustering van minder-valieden.* — Wet van 16 april 1963 (S. 23 april - 4266).

135) *Kinderbijslag voor werknemers.* — K.B. van 17 april 1963 (S. 23 april - 4280).

136) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 17 april 1963 (S. 25 april - 4413).

137) *Arbeidsbescherming - Wijziging van het algemeen reglement.* — K.B. van 17 april 1963 (S. 30 april - 4594).

VII. Fiscaal Recht.

138) *Accijnsregime van tabak.* — Wet van 10 december 1962 (S. 5 januari - 70).

139) *Aanrekening van een fictieve roerende voorheffing en maatregelen tot vermijden van dubbele aanslag.* — K.B. van 19 december 1963 (S. 11 januari - 303).

140) *Bepaling van het belastbaar tijdperk en de inkomsten die er mede in verband staan inzake personenbelasting, vennootschapsbelastingen, belasting der niet-verblijfhouders en voorheffingen.* — K.B. van 27 december 1962 (S. 11 januari - 305).

141) *Roerende voorheffing.* — K.B. van 30 januari 1963 (S. 31 januari - 934).

142) *Personen- en vennootschapsbelasting.* — K.B. van 25 januari 1963 (S. 7 februari - 1124).

143) *Belastingen - Wijziging van de Koninklijke Besluiten tot uitvoering van de gecoördineerde wetten.* — K.B. van 12 februari 1963 (S. 20 februari - 1571).

144) *Accijnzen - M. Besluiten van 21, 22 en 23 februari 1963 (S. 26 februari - 1936-1937).*

145) *Belastingen - Aanvulling van art. 6 der wet van 28 februari 1962.* — Wet van 13 februari 1963 (S. 28 februari - 2107).

146) *Omvorming van vennootschappen - Wijziging van het wetboek der registratie-, hypotheek- en griffie-*

rechten. — Wet van 23 februari 1963 (S. 1 maart - 2172).

147) *Tarief van invoerrechten.* — Wet van 6 februari 1963 (S. 2 maart - 2254).

148) *Met het zegel gelijkgestelde taksen - Wijziging van het Wetboek en van de algemene verordening.* — K.B. van 27 februari 1963 (S. 7 maart - 2428).

149) *Overdrachtaksen bij de invoer.* — K.B. van 28 februari 1963 (S. 7 maart - 2434).

150) *Invoerrechten op sommige landbouw- en voedingsproducten.* — M.B. van 4 maart 1963 (S. 8 maart - 2491).

151) *Belastingskrediet.* — K.B. van 6 maart 1963 (S. 19 maart - 2997).

152) *Overdrachtaksen bij de invoer.* — K.B. van 11 maart 1963 (S. 19 maart - 2898).

153) *Verkeersbelastingen en belasting op spelen en weddenschappen. - Wijziging der wetten van 10 april 1951 en 22 maart 1961.* — Wet van 13 februari 1963 (S. 21 maart - 3003).

154) *Verkeersbelasting op de autovoertuigen* — M.B. van 1 maart 1963 (S. 21 maart - 3007).

155) *Bijzonder recht op de invoer van sommige landbouw- en voedingsproducten.* — (S. 4 april - 3676).

156) *Vaststelling der minima-winsten belastbaar in de belastingen van buitenlandse firma's die in België werkzaam zijn.* — K.B. van 16 april 1963 (S. 20 april - 4219).

157) *Met het zegel gelijkgestelde taksen.* — K.B. van 17 april 1963 (S. 23 april - 4275).

158) *Accijsrechten van tabak.* — Wet van 4 april 1963 (S. 30 april - 4579).

H. Boonen.

TIJDSCHRIFTEN

Arresten en Adviezen van de Raad van State, jrg. 1963 - n° 5 :

Rechtspraak.

Bulletin van de Europese Economische Gemeenschap, jrg. 1963 - n° 8 :

J. Rey, De associatie van Turkije met de Gemeenschap. — Nieuwe etappe bij de totstandkoming van de douane-unie. — Associatie van Griekenland met de Gemeenschap. — Werkzaamheden van de Gemeenschap. — Instellingen en organen.

Nederlands Juristenblad, jrg. 1963 - n° 32 :

A. R. Van Nes, De Bovag-Clausule opgeheven. — A. P. Funke, Het zesde Congres van de Académie Internationale de Droit Comparé, gehouden te Hamburg, 30 juli - 4 augustus 1962. — J. K. O. Heyligers, Het Rapport Bestuursproblemen Grote Stad. — J. R. Voûte, Production Sharing. — H. F. W. Luiking, De titel Professor. — J. Th. Smalbraak, De eigendom van de huishoudelijke inboedel (B.W. 161 en 162).

Weekblad voor Privaatrecht, Notaris-ambt en Registratie, jrg. 1963 - n° 4782 :

H. C. F. Schoordijk, De zakelijke werking van de eigendomsvoorbehoudsclausule en de ontbinding ex-art. 1302 B.W. bij koopcontracten van roerende lichamelijke zaken (I). — J. M. Polak, Recente wetenswaardigheden.

Arbitrale Rechtspraak, jrg. 1963 - n° 513 :

Rechtspraak.

Journal des Tribunaux, jrg. 1963 - n° 4416 :

G. Potvin, De la libération conditionnelle des condamnés (1888-1963). — M. Behaegel, La loi du 26 juin 1963 créant un Ordre des architectes.

Jurisprudence du Port-d'Anvers, jrg. 1963 - n° 7 en 8 :

J. Van Doosselaere, La conférence de Stockholm 1963 du comité maritime international. — Affrètement maritime. — Commissionnaire-expéditeur. — Communauté économique européenne. — Compétence. — Concurrence illicite. — Droit international. — Droit public. — Procédure. — Responsabilité. — Transport. — Vente. — Etude doctrinale.

Revue Pratique du Notariat Belge, jrg. 1963 - n° 2486 :

P. Gourdet et Y. Ranscelot, Le droit de préemption en matière de biens ruraux.

Recueil Dalloz, jrg. 1963 - n° 31 (Parijs) :

L. Sebag, La méthode quantitative en droit civil et la réforme des régimes matrimoniaux.

VLAAMSE JURISTEN,

Abonneert U op het "Rechtskundig Weekblad"
